

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Pavla Kudlíková

Právní aspekty chovu zvířat v zájmovém chovu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31.05.2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 136 693 znaků včetně mezer.

Pavla Kudlíková

V Opavě dne 31.05.2022

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala panu doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, vedoucímu mé diplomové práce, za jeho čas, odborné vedení a cenné rady při zpracování této diplomové práce. Děkuji také své rodině za její podporu a trpělivost po celou dobu studia.

Obsah

Úvod	1
1. Principy právní ochrany zvířat a základní pojmy	3
1.1. <i>Principy právní ochrany zvířat</i>	3
1.1.1. Princip vysoké hodnoty zvířat a princip péče.....	3
1.1.2. Princip odpovědnosti chovatele.....	3
1.1.3. Princip snižování utrpení a zákaz usmrcení bez zákonného důvodu.....	4
1.1.4. Princip respektování přirozených potřeb zvířete.....	5
1.1.5. Princip odbornosti a kvalifikace.....	5
1.2. <i>Základní pojmy</i>	6
1.2.1. Zvíře.....	6
1.2.2. Zvíře v zájmovém chovu.....	8
1.2.3. Chovatel a množitel.....	8
1.2.4. Množirna a chov v nevhodných podmínkách.....	9
1.2.5. Průkaz původu.....	11
2. Nástroje ochrany zvířat	13
2.1. <i>Nástroje přímé</i>	13
2.1.1. Nástroje administrativně-právní.....	13
2.1.2. Nástroje koncepční.....	14
2.2. <i>Nástroje nepřímé</i>	15
3. Právní odpovědnost chovatele	17
3.1. <i>Občanskoprávní odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem</i>	17
3.2. <i>Administrativní odpovědnost</i>	18
3.2.1. Odpovědnost podle veterinárního zákona.....	18
3.2.2. Odpovědnost podle zákona na ochranu zvířat proti týrání.....	21
3.2.3. Podzákonná právní úprava.....	26
3.3. <i>Trestní odpovědnost</i>	28
3.3.1. Trestný čin týrání zvířat.....	29
3.3.2. Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti.....	31
3.3.3. Chov zvířat v nevhodných podmínkách.....	32
<i>Shrnutí</i>	33
4. Role orgánů veřejné správy na úseku ochrany zvířat	35
4.1. <i>Státní veterinární správa</i>	35
4.2. <i>Obecní úřad obce s rozšířenou působností</i>	36
4.2.1. Zvláštní opatření.....	37
5. Spolky na ochranu zvířat	39
5.1. <i>Náhradní péče v domácnosti (tzv. pěstounská péče)</i>	39
5.2. <i>Adopce zvířete</i>	40
6. Prevence a návrhy de lege ferenda	44
6.1. <i>Prevence množíren</i>	44
6.2. <i>Prevence přemnožení koček</i>	45
6.3. <i>Centrální evidence psů</i>	47

6.4.	<i>Srovnání se zahraniční právní úpravou</i>	49
6.4.1.	Belgie	49
6.4.2.	Rakousko.....	50
	<i>Shrnutí</i>	52
	Závěr	54
	Seznam použitých zdrojů	56
	Abstrakt a klíčová slova	62
	Abstract and key words	63

Úvod

Téma své diplomové práce Právní aspekty chovu zvířat v zájmovém chovu jsem si zvolila z důvodu dlouholetého zájmu o různé možnosti ochrany zvířat a o chov zejména psů. V současné době má téměř každá domácnost zvíře, které chová jako domácího mazlíčka, tedy zvíře v zájmovém chovu. Nejčastěji se jedná o psa nebo kočku, nicméně populárními mazlíčky pro děti jsou také králíci, morčata a křečci. Vzhledem k tomu, že jsem sama chovatelkou psa a kočky, budu se v práci věnovat zejména jim.

Pro lidi, kteří pořizují psa nebo kočku jako mazlíčka pro děti, bývá často důležitým aspektem cena, a proto je možné zaznamenat trend v různých inzercích, kde se nabízí levně štěňata či kot'ata určité rasy bez průkazu původu. Právě tyto chovy jsou však typickými příklady množiren, neboť chovatelé se snaží za co nejnižší náklady uspokojit poptávku po levných štěňatech či kot'atech oblíbených ras, a tak vznikají chovy v nevyhovujících podmínkách, kde je například jedna samice připouštěna opakovaně, nejsou prováděny genetické testy na choroby typické pro dané plemeno, jsou mezi sebou křížena příbuzná zvířata, mláďata jsou odstavována a odebírána předčasně a předání takového štěněte nebo kotěte často probíhá někde na veřejnosti, aby nový vlastník neviděl, z jakého prostředí zvíře pochází.

Aby se zabránilo takovýmto chovům, je nutná nejen zákonná regulace, ale i informování společnosti. Nezkušený chovatel totiž neví, co se za štěnětem či kotětem bez průkazu původu skrývá, a domnívá se, že když nechce psa nebo kočku na výstavy nebo k dalšímu chovu, není nutné pořizovat si drahé zvíře s průkazem původu, na což právě tyto chovatelé spoléhají.

V této práci bych se s ohledem na výše uvedené ráda zabývala právě chovem psů a koček, přičemž bych ráda srovnala chov s průkazem původu a chov bez něj, který bývá nejčastěji označován jako množírna. Chovu těchto zvířat se však chci věnovat komplexněji a pokusím se o přehled povinností, které každému chovateli ukládá zákon. Rovněž se v této práci pokusím zjistit, jestli existují nějaké rozdíly v povinnostech pro chovatele psa a pro chovatele koček a tyto povinnosti bych ráda srovnala se zahraniční úpravou. Pro srovnání jsem si zvolila Rakousko a Belgie. Rakousko jako sousední stát s mnohaletou společnou historií a tradicí bylo inspiračním zdrojem již pro občanský zákoník, a tedy se domnívám, že by jeho právní úprava mohla být inspirací de lege ferenda i v oblasti ochrany zvířat. Belgie jsem zvolila jakožto

jedinou zemi Evropské Unie, která ve svém právním řádu zakotvuje povinné označení nejen psů, ale i koček čipem.¹

Práce bude členěna do šesti kapitol. V první kapitole budou vymezeny právní principy ochrany zvířat a klíčové pojmy, kterými jsou zvíře, zvíře v zájmovém chovu, chovatel, množirna a průkaz původu. Druhá kapitola bude pojednávat o nástrojích ochrany životního prostředí s důrazem na ochranu zvířat. Třetí kapitola se bude zabývat odpovědností chovatele a bude členěna na podkapitoly o odpovědnosti občanskoprávní, administrativní a trestněprávní. Ve čtvrté kapitole se budou věnovat orgánům, které působí na úseku ochrany zvířat a jejich kompetencím. V páté kapitole bude popsána funkce spolků a útulků a jejich role v ochraně zvířat. Poslední, šestá kapitola bude věnována prevenci v oblasti ochrany zvířat a možným návrhům na budoucí právní úpravu s ohledem na inspiraci zahraničními zdroji.

Cílem této diplomové práce bude odpovědět na tyto výzkumné otázky: K jakému posunu v oblasti ochrany zvířat v posledních letech došlo? Liší se v něčem zákonné povinnosti stanovené pro chovatele psů od povinností pro chovatele koček? Jakým směrem by se měla právní úprava v oblasti ochrany zvířat dále vyvíjet?

¹ KODATOVÁ, Z. Preventivní opatření proti přemnožení koček, ochrana koček a psů před nelegálním množením. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3>.

1. Principy právní ochrany zvířat a základní pojmy

V této kapitole budou definovány pojmy, které jsou pro diplomovou práci klíčové a rovněž principy související s právní ochranou zvířat. Tyto principy prostupují celou právní úpravou, která se zvířaty zabývá a jsou nepostradatelným interpretačním a aplikačním vodítkem.

1.1. Principy právní ochrany zvířat

1.1.1. Princip vysoké hodnoty zvířat a princip péče

Prvním principem, který se uplatní v oblasti ochrany zvířat, je **princip vysoké hodnoty zvířat**. Zvíře je totiž součástí ekosystému, kterou nelze nahradit, a proto není možno určovat hodnotu zvířete pouze podle míry užitečnosti pro člověka.² Odraz tohoto principu nalezneme v samotné preambuli zákona č. 246/1992 Sb., zákon České národní rady na ochranu zvířat proti týrání (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“), která uvádí, že: *„Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.“* Rovněž se tento princip promítá i v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), který již nepovažuje zvíře za věc, ale za živého tvora nadaného smysly.³

Princip péče spočívá ve skutečnosti, že některé druhy zvířat jsou dnes již natolik domestikovány, že by ve volné přírodě nepřežily, a tedy člověk je za tato zvířata odpovědný.⁴ Tento princip se projevuje v ustanovení zákona č. 166/1999 Sb., zákon o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „veterinární zákon“), podle kterého je každý chovatel povinen chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a předcházet poškození jejich zdraví.⁵

1.1.2. Princip odpovědnosti chovatele

Tento princip vyjadřuje, že každý odpovídá za své jednání, kterým dochází k ohrožení nebo porušení některého zájmu chráněného právem. Tato odpovědnost spočívá v uplatnění deliktní odpovědnosti, spočívat může i v uplatnění nároku na náhradu

² TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kolektiv: Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2015, s. 134.

³ § 494 zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013., s. 305.

⁵ § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb., Zákon o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

škody. Vyjádření principu najdeme v občanském zákoníku, který v ustanovení § 2933 vymezuje odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem (viz kapitola 2), odpovědnost chovatele je rovněž upravena v rovině práva správního a trestního, neboť uplatnění odpovědnosti je nezbytné k tomu, aby zákonem stanovený zákaz týrání zvířat nebyl pouhým konstatováním bez reálné vymahatelnosti.⁶

1.1.3. Princip snižování utrpení a zákaz usmrcení bez zákonného důvodu

Tyto principy se projevují zejména v zákazu týrání zvířat a vztahují se jak na formu úmyslnou spočívající v záměrné krutosti, tak na formu nedbalostní, která zahrnuje pasivní přístup člověka k péči o zvíře.⁷ Rovněž se domnívám, že **princip snižování utrpení** souvisí také s možností euthanasie neboli utracení zvířete, neboť například ponechání zraněného zvířete bez pomoci umírat v bolestech je zajisté v rozporu s tímto principem.

Na evropské úrovni se o utracení zmiňuje Evropská dohoda o právech zvířat v zájmovém chovu (dále „Dohoda“). Jedná se o dohodu Rady Evropy, která pro Českou republiku vstoupila v platnost 24.3.1999.⁸ Tato dohoda stanovuje, že: *„utracení zvířete v zájmových chovech smí provést jen veterinární lékař nebo jiná kompetentní osoba, s výjimkou naléhavých případů pro ukončení utrpení zvířete, jestliže pomoci veterinárního lékaře nebo jiné kompetentní osoby nemůže být rychle dosaženo nebo ve všech ostatních naléhavých případech uvedených v národní legislativě. Každé utracení musí být provedeno při minimálním utrpení fyzickém i duševním se zřetelem na okolnosti.“*⁹ Dohoda specifikuje i způsoby přípustného usmrcení zvířete: *Zvolená metoda, s výjimkou naléhavého případu, musí buď způsobit bezprostřední ztrátu vědomí s následnou smrtí, nebo začít uvedením do hlubokého celkového znecitlivění s následným postupem, který bezpečně způsobí smrt.*¹⁰

S pojmem utracení se rovněž setkáme na úrovni vnitrostátního práva, a to ve spojitosti s ustanovením zákona na ochranu zvířat proti týrání, dle kterého důvodem k usmrcení zvířete je i *„slabost, nevléčitelná nemoc, těžké poranění, genetická nebo vrozená vada, celkové vyčerpání nebo stáří zvířete, jsou-li pro další přežívání spojeny s trvalým*

⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 308.

⁷ TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kolektiv: Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2015, s. 134.

⁸ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 19/2000 Sb.m.s., o sjednání Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/chronologicky-prehled/Mezinarodni-smlouvy_sdeleni-2000-19-zajmovy-chov-zvirat.html.

⁹ Článek 11 odst. 1 Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu.

¹⁰ Tamtéž.

utrpením“.¹¹ Samotné utracení pak tento zákon definuje jako *usmrcení zvířete, pokud možno bezbolestně, stanovenými veterinárními prostředky a vybavením, provedené veterinárním lékařem, nebo osobou pod jeho kontrolou.*¹² Usmrcení zvířete podle tohoto zákona se bude blíže věnovat následující kapitola.

S euthanasií je spojen rovněž **princip zákazu usmrcení bez zákonného důvodu**. Podle výše uvedeného zákona *nikdo nesmí bez důvodu usmrtit zvíře*¹³ a rovněž je zde stanoven taxativní výčet důvodů, pouze pro které je možné zvíře usmrtit.¹⁴

1.1.4. Princip respektování přirozených potřeb zvířete

Neméně významným je i **princip respektování přirozených potřeb zvířete**, neboť v dnešní době již málo zvířat žije vlivem domestikace ve svém přirozeném prostředí. Člověk je tedy povinen se při své péči co nejvíce takovému prostředí přiblížit a dopřát zvířeti co nejvhodnější podmínky s ohledem na biologické a etologické potřeby jeho druhu.¹⁵ Tento princip se přímo promítá v ustanovení veterinárního zákona, podle něhož je chovatel povinen chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a předcházet poškození jejich zdraví.¹⁶

Mezi biologické potřeby neodmyslitelně patří například výživa zvířete, přičemž v souvislosti s výživou psů a koček, na které se tato práce zaměřuje, se v posledních letech objevuje trend veganské stravy, kterému se budu blíže věnovat v souvislosti s odpovědností chovatele.

1.1.5. Princip odbornosti a kvalifikace

Posledním principem, který zde bude zmíněn, je **princip odbornosti a kvalifikace**, jehož projev je možno nalézt ve výhradní pravomoci orgánů veterinární správy k posouzení určitého jednání z hlediska naplnění znaků týrání či nikoli.¹⁷ Rovněž se domnívám, že projevem tohoto principu je skutečnost, že zákon povoluje určité činnosti a zákroky provádět pouze odborníkům, zejména pak veterinárním lékařům.

¹¹ § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹² § 3 písm. p) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹³ § 5 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁴ § 5 odst. 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁵ TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kolektiv: Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2015, s. 134.

¹⁶ § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb. Zákon o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

¹⁷ TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kolektiv: Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2015, s. 134.

V souladu s touto zásadou tak například pouze veterinář může provádět označení zvířete čipem či euthanasii.

1.2. Základní pojmy

1.2.1. Zvíře

Základním pojmem práce je zvíře, což je pojem, který český právní řád nevymezuje zcela jednotně. Tento pojem není sjednocen jak v oblastech práva veřejného a soukromého, ale ani v jednotlivých soukromoprávních a veřejnoprávních předpisech.¹⁸

Prvním z uvedených vymezení je tedy vymezení zvířete podle zákona na ochranu zvířat proti týrání, kde „*zvířetem je každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo*“¹⁹. Toto vymezení je užší než vymezení podle občanského zákoníku, který pojem zvíře přímo nedefinuje²⁰, nicméně stanovuje, že „*živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze*“.²¹ Pojem zvíře podle občanského zákoníku tedy zahrnuje i bezobratlé živočichy. Zde je možno spatřovat změnu oproti občanskému zákoníku z roku 1964, který zvláštní povahu zvířete vůbec nerefletoval a pojem zvíře výslovně neupravoval. Dle judikatury bylo zvíře chápáno jako zvláštní druh věci, a to konkrétně věci movité.²²

Tato změna v přístupu ke zvířeti se označuje jako dereifikace (odvěcnění) zvířete a je v souladu s mezinárodním trendem, který je možno spatřovat v právních úpravách zejména v sousedních zemích, jako je Německo, Rakousko, nebo i Slovensko.

Podle německého občanského zákoníku (Bürgerliches Gesetzbuch) „*zvířata nejsou věci; jsou chráněna zvláštními zákony a ustanovení platná pro věci se vztahují na zvířata pouze pokud neexistují odchylná ustanovení*“.²³ Téměř totožně zvíře vymezuje i rakouský občanský zákoník (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch).²⁴

¹⁸ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. §419-654. Praha: Leges, 2014, s. 231.

¹⁹ § 3 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. §419-654. Praha: Leges, 2014, s. 231.

²¹ § 494 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²² MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. §419-654. Praha: Leges, 2014, s. 232.

²³ § 90a Bürgerliches Gesetzbuch (BGB).

²⁴ § 285a Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB).

Slovenský občanský zákoník pak uvádí, že živá zvířata jsou předmětem občanskoprávních vztahů, pokud to připouští jejich povaha²⁵ a zvíře samotné pak vymezuje velmi podobně jako český občanský zákoník, a to: „*Živé zviera má osobitný význam a hodnotu ako živý tvor, ktorý je schopný vnímať vlastnými zmyslami a v občianskoprávných vzťahoch má osobitné postavenie. Na živé zviera sa vzťahujú ustanovenia o hnutel'ných veciach; to neplatí ak to odporuje povahe živého zvierat'a ako živého tvora.*“²⁶ Zvíře jako vnímající bytost chápe i Smlouva o fungování Evropské unie.²⁷

Posun ve vnímání zvířete nikoli jako věci reflektuje i odborná literatura, jež uvádí, že: „*Ustanovení § 494 občanského zákoníku má především hodnotový význam a vytyká před závorku živé zvíře jako společníka člověka, přiznává existenci emocionální vazby mezi nimi a chrání elementární principy humanity.*“²⁸

V České republice lze pozorovat zohlednění zvířete a jeho zvláštní povahy jako tvora nadaného smysly už i v judikatuře Nejvyššího soudu České republiky, který při řešení sporu o vydání psa připustil zamítnutí vlastnické žaloby pro rozpor výkonu vlastnického práva s dobrými mravy, přičemž v odůvodnění uvedl, že je nutné zohlednit povahu zvířete jako živého tvora, který je schopen se na svého pána silně citově fixovat a odloučení od něj by mu mohlo zapříčinit psychickou újmu.²⁹

Vymezení zvířete dle občanského zákoníku je možno dle komentářové literatury subsidiárně aplikovat i na další předpisy, které samostatnou definici zvířete neobsahují.³⁰ Za takový předpis je možno považovat například veterinární zákon, jenž obsahuje pouze definici zvířete hospodářského³¹ a jatečního³², nikoli však definici zvířete jako takového. Stejně tak zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, používá pojmy zvíře a hospodářské zvíře, přičemž pojem zvíře nedefinuje vůbec a u hospodářského zvířete odkazuje na vymezení

²⁵ § 188 odst. 1 zákona č. 40/1964 Zb., Občianský zákonník.

²⁶ § 119 odst 3 zákona č. 40/1964 Zb., Občianský zákonník.

²⁷ Článek 13 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

²⁸ KŘIVÁČKOVÁ, K. HAMULÁKOVÁ, T. TINTĚRA a kol.: K pojetí člověka a věci v novém soukromém právu, C. H. Beck, Praha 2015, s. 197.

²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2019, sp. zn.: 22 Cdo 1722/2019

³⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. §419-654. Praha: Leges, 2014, s. 232.

³¹ § 3 odst. 1 písm. c) zákona č. 166/1999 Sb., zákon o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

³² § 3 odst. 1 písm. d) zákona č. 166/1999 Sb., zákon o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

veterinárního zákona.³³ Kromě uvedených zákonů je možno se s pojmem zvíře setkat také v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který rovněž definici neobsahuje.³⁴

1.2.2. Zvíře v zájmovém chovu

Zvířata v zájmovém chovu jsou zvláštní kategorií zvířat, která je opět vymezena ve více právních předpisech. Na evropské úrovni je tento pojem uveden v Evropské dohodě o ochraně zvířat v zájmovém chovu, kde podle článku 1 odstavce 1 této dohody se zvířetem v zájmovém chovu rozumí „každé zvíře držené či určené k držení člověkem, zejména v jeho domácnosti, pro jeho potěšení a jako společník“. Z předpisů soukromého práva o zvířeti v zájmovém chovu hovoří občanský zákoník, který kromě rozlišování zvířat na divoká a domácí zmiňuje zvířata v zájmovém chovu jako zvláštní druh zvířat chovaných, kdy rozlišuje právě zvířata chovaná v zájmovém chovu a zvířata hospodářská, nicméně přesnou definici neposkytuje.³⁵

Definice se podává i ze zákona na ochranu zvířat proti týrání, kdy podle § 3 písm. e) je „zvířetem v zájmovém chovu zvíře, u kterého hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených nebo v domácnosti, jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako jeho společník“. Zvláštní povahu zvířete v zájmovém chovu zohledňuje i zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, který z výkonu rozhodnutí vylučuje zvířata, u nichž hospodářský efekt není hlavním účelem chovu a která slouží člověku jako společník.³⁶ Mezi typické představitele zvířete v zájmovém chovu patří zejména psi a kočky, kteří jsou v České republice nejčastěji chovanými domácími mazlíčky.³⁷

1.2.3. Chovatel a množitel

Pojem chovatel je dalším z pojmů, který není v českém právním řádu definován jednotně. První definici nabízí veterinární zákon, jenž uvádí, že „chovatelem se rozumí každý, kdo zvíře nebo zvířata vlastní nebo drží, anebo je pověřen se o ně starat, ať již za úplatu nebo bezúplatně, a to i na přechodnou dobu“.³⁸ Tato definice se zdá být

³³ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. §419-654. Praha: Leges, 2014, s. 231.

³⁴ Pojem zvíře je obsažen například v § 16a tohoto zákona.

³⁵ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 391.

³⁶ § 322 odst. 2 písm. g) zákona č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád.

³⁷ Podíl domácích mazlíčků v českých domácnostech mírně roste. Focus-agency.cz [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.focus-agency.cz/z-nasich-vyzkumu/podil-domacich-mazlicku-v-ceskych-domacnostech-mime-roste>.

³⁸ § 3 odst. 1 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb., Zákon o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

poměrně široká. Užší definici uvádí zákon na ochranu zvířat proti týrání, podle něhož je chovatelem „každá právnická nebo fyzická osoba, která drží nebo chová zvíře nebo zvířata, trvale nebo dočasně, přemísťuje zvíře, nebo obchoduje se zvířaty, provozuje jatky, útulky, záchranné stanice, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, provádí pokusy na zvířeti nebo zvířatech anebo pořádá jejich veřejná vystoupení“.³⁹

S vymezením chovatele rovněž velice úzce souvisí i pojem „množitel“, který není nijak zákonem vymezen.

Vzhledem k tomu, že kynologie nahlíží jako na množitele na každého chovatele, který produkuje, ať již za účelem zisku, či nikoliv, štěňata bez průkazu původu, bude pod definici množitele zahrnut ten, kdo cíleně produkuje velké množství štěňat bez průkazu původu i ten, komu například utekla hárající fena a byla nakryta, nebo i ten, kdo nechal nakrýt fenu proto, že chtěl štěně právě od ní.⁴⁰

Z pohledu ochrany zvířat se jako nebezpečnější jeví množitelé komerční. Ti, ve snaze dosáhnout co největšího zisku, nechávají nakrýt feny několikrát do roka, aby vyprodukovali co největší množství štěňat a často mezi sebou kříží i různá plemena, případně v důsledku absence genetických testů kříží za účelem dosažení atraktivní barvy geneticky nekompatibilní jedince. Autorka knihy *Továrna na štěňata* popisuje, že v takových chovech jsou psi drženi ve sklepech nebo stodolách, zavření v klecích nebo dokonce v přepravkách. Štěňata nebývají očkovaná, odčervována a nebývají opatřena identifikací, jako je čip nebo tetování. Rovněž předání štěňat novým vlastníkům probíhá kdekoli jinde než na samotném místě chovu, tedy různě na parkovištích nebo čerpacích stanicích, a to mnohdy i za pomoci zprostředkovatele, aby množitel zůstal v anonymitě.⁴¹

1.2.4. Množirna a chov v nevhodných podmínkách

Dalším základním pojmem této práce je pojem *množirna*. Tento pojem byl v posledních letech velmi často zmiňován zejména v médiích⁴², avšak dlouhou dobu nebyl zákonem nijak

³⁹ § 3 písm. k) zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

⁴⁰ RENNEROVÁ, Zuzana. Nová pravidla pro zájmové chovy psů a koček - I. část. Právní prostor [online]. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/nova-pravidla-pro-zajmove-chovy-psu-a-kocek>.

⁴¹ SMITH, Simona. *Továrna na štěňata aneb šmejdi v psím světě*. 1. vydání. Praha: Knižní klub. 2015. Universum, s 82–83.

⁴² Mediálně zmiňována byla například množirna jorkširských teriérů. Veterina v Plavsku odebrala desítky jorkširů. Chovali je v příšerných podmínkách. Deník.cz[online]. 10.12.2021 [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/krimi/veterina-v-plavsku-odebrala-na-50-jorksiru-chovali-je-v-prisernych-podminkach-20.html>.

definován. Z pohledu kynologie a chovatelské etiky se za množírnu považovalo jakékoli rozmnožování zvířat bez průkazů původu, a to ať komerční, nebo nekomerční povahy.⁴³ V médiích se pojmem množírna označoval chov, kde v nevyhovujících podmínkách a s nedostatečnou péčí byla ve větším počtu hromaděna zvířata, která byla rozmnožována za účelem zisku.⁴⁴

Typickým příkladem takové množírny je chov psů či koček populárního plemene bez průkazu původu, kdy se takový chovatel snaží uspokojit poptávku po levných štěňatech a koťatech. Silně zakořeněným mýtem totiž je, že pokud se chovatel nechce se zvířetem účastnit výstav, není nutné pořizovat si zvíře s průkazem původu. Na inzertních webech tedy můžeme velmi často vidět inzeráty na zvířata určitého plemene, avšak bez průkazu původu, zato za mnohem lákavější cenu. A právě lákavá cena často bývá tím aspektem, který rozhoduje. Jako příklad takového plemene je možno uvést například velmi populárního jorkšírsého teriéra.⁴⁵

Dne 1.2.2021 však nabyt účinnosti zákon č. 501/2020, zákon, kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, který konečně přináší legální definici tohoto pojmu, a sice: „*množírnu je chov včetně rozmnožování, v zařízení, včetně bytu, ve kterém jsou chováni a rozmnožováni psi nebo kočky v nevhodných podmínkách, které způsobují jejich utrpení, a ve větším počtu, který jim neumožňuje uspokojovat jejich fyziologické, biologické nebo etologické potřeby (dále jen „množírna“). Množírnu se rozumí zařízení, včetně bytu, uvedené ve větě první, i když není hlavním cílem činnosti chovatele rozmnožování zvířat nebo dosažení zisku*“.⁴⁶

Výkladem pojmu „*větší počet zvířat*“ se zabýval Nejvyšší soud České republiky, podle jehož ustálené judikatury se rozumí větším počtem nejméně sedm zvířat.⁴⁷

Na pojem množírna reaguje i trestní zákoník, který s účinností od 1.6.2020 zavádí nový trestný čin, a to **chov zvířat v nevhodných podmínkách**⁴⁸, jehož skutková podstata míří právě na tento zmiňovaný pojem, který souvisí nejméně s chovem psů a koček.

⁴³ RENNEROVÁ, Zuzana. Nová pravidla pro zájmové chovy psů a koček - I. část. Právní prostor [online]. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/nova-pravidla-pro-zajmove-chovy-psu-a-kocek>.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Veterina v Plavsku odebrala desítky jorkšířů. Chovali je v příšerných podmínkách. Deník.cz[online]. 10.12.2021 [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/krimi/veterina-v-plavsku-odebrala-na-50-jorksir-chovali-je-v-prisernych-podminkach-20.html>.

⁴⁶ § 7a zák. č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011.

⁴⁸ § 302a zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

1.2.5. Průkaz původu

Pro pochopení pojmu množirna a zároveň pochopení závažnosti tohoto fenoménu je nezbytné rovněž definovat pojem průkaz původu, neboť právě chov s průkazem původu stojí v opozici k pojmu množirna a, jak jsem již uvedla výše, kynologickou veřejností je za množirnu považován jakýkoli chov právě bez průkazu původu.

Chov psů s průkazem původu (dále „PP“) je definován Řádem ochrany zvířat při chovu psů jako cílevědomá plemenitba čistokrevných psů s průkazem původu, respektující zásady genetického zdraví jedince i celé populace.⁴⁹

Průkaz původu je základním dokumentem v čistokrevném chovu, je dokladem o původu jedince a je vystaven plemennou knihou na formuláři uznaném **Mezinárodní kynologickou feredací** (v originále *Fédération Cynologique Internationale*) se zkratkou **FCI**⁵⁰, označeném znakem FCI a Českomoravské kynologické unie (dále „**ČMKU**“). Mezi základní informace, které poskytuje, patří plemeno, jméno a název chovatelské stanice, pohlaví, datum narození, typ a barva srsti, identifikační označení a číslo zápisu, údaje o chovateli (jméno, adresa a podpis), údaje o pracovišti, které PP vystavilo (adresa, razítko, podpis) a rodokmen obsahující minimálně tři generace.⁵¹

Za vydáváním PP u psů stojí Mezinárodní kynologická feredace, která v současné době registruje 468 plemen psů⁵², která jsou rozdělena do deseti kategorií, a má pod sebou členské státy, přičemž každý členský stát má jednu svou vlastní organizaci, která se stará o chod chovných stanic na území dané země, určuje standardy plemen psů pocházejících z této země, sbírá statistiky o narozených štěňatech, pořádá výstavy, soutěže a bonitační zkoušky a má za úkol tato data předávat právě Mezinárodní kynologické federaci. V České republice je to **Českomoravská kynologická unie**⁵³.

Cílem chovu psů v rámci ČMKU je chov čistokrevných plemen psů s průkazem původu, při zachování biologického zdraví každého jedince, charakteristických vloh a vlastností specifických pro jednotlivá plemena tak, jak jsou popsána standardy FCI nebo národními standardy v případě plemen FCI dosud neuznaných.⁵⁴

⁴⁹ ČMKU. Řád ochrany zvířat při chovu psů. In: cmku.cz [online]. 18. 6. 2009. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: www.cmku.cz/data/dokumenty/107_rad_ochrany_zvirat_pri_chovu_psu.doc.

⁵⁰ Oficiální webové stránky organizace: <http://www.fci.be/en/>.

⁵¹ ČMKU. Zápisní řád českomoravské kynologické unie. In: cmku.cz [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: https://www.cmku.cz/data/dokumenty/13_zapisni_rad_cmku_platny_od_1.1.2015.pdf.

⁵² Seznam plemen uznaných FCI je dostupný z <https://www.cmku.cz/cz/seznam-plemen-159>.

⁵³ Oficiální webové stránky organizace: <https://www.cmku.cz/cz>.

⁵⁴ ČMKU. Řád ochrany zvířat při chovu psů. In: cmku.cz [online]. 18. 6. 2009. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: www.cmku.cz/data/dokumenty/107_rad_ochrany_zvirat_pri_chovu_psu.doc.

V případě koček za vydáváním průkazů původu stojí *Fédération internationale féline* se zkratkou **FIFe**⁵⁵, jejímž členem je **Český svaz chovatelů - Sdružení chovatelů koček** se zkratkou **SCHK**⁵⁶. Právě toto sdružení registruje chovatelské stanice koček v České republice u FIFe, registruje kořata těchto chovatelských stanic a vydává jim průkazy původu.⁵⁷ Průkaz původu kočky musí obsahovat logo FIFe a jeho název. Vystavující národní člen, tedy SCHK, musí průkazy původu potvrdit a podepsat. Při vystavení musí průkaz původu o dané kočce obsahovat minimálně jméno a získané tituly, datum narození, pohlaví, registrační číslo, kompletní původní registrační číslo včetně označení registrující organizace, plemeno, barvu a znaky a jméno chovatele. Na rozdíl od psů se je zde požadován rodokmen obsahující čtyři generace předků.⁵⁸

⁵⁵ Oficiální webové stránky organizace: <http://fifeweb.org/index.php>.

⁵⁶ Oficiální webové stránky sdružení: <https://www.schk.cz>.

⁵⁷ Members list of Fédération Internationale Féline. Dostupné z: http://www1.fifeweb.org/wp/org/org_mem.php.

⁵⁸ SCHK. Chovatelský a registrační řád FIFe. In: schk.cz [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.schk.cz/files/CH-2022.pdf>.

2. Nástroje ochrany zvířat

Ochranu životního prostředí upravuje na úrovni ústavní preambule, a článek 7 Ústavy ČR a dále také Listina základních práv a svobod v článku 35 a článku 41. Na úrovni zákonné pak ochranu životního prostředí definuje zákon č. 17/1992 Sb., zákon o životním prostředí, v § 9 jako „činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku“.

Ochranu životního prostředí je možno z hlediska nástrojů dělit na složku defenzivní a složku ofenzivní, kdy složka defenzivní spočívá především v prevenci, tedy snaze újmě předcházet, zatímco složka ofenzivní představuje aktivní působení na stav životního prostředí.⁵⁹

Nástroje ochrany životního prostředí je možné rozdělit podle jejich působení na nástroje přímého a nástroje nepřímého působení.

2.1. Nástroje přímé

Nástroje přímého působení jsou takové právní nástroje, které přímo ovlivňují chování subjektů. Mezi nástroje přímé se řadí nástroje **koncepční** a nástroje **administrativně-právní**. Zatímco v případě nástrojů koncepčních se jedná o různé plány a programy vytvořené v souladu se základními principy práva životního prostředí⁶⁰, nástroje administrativně-právní regulují stav životního prostředí formou právních předpisů, nařízení nebo opatření obecné povahy. Jedná se tak o nástroje, které stanovují povinnosti prostřednictvím příkazů, zákazů a omezení.

2.1.1. Nástroje administrativně-právní

V právu životního prostředí se lze setkat se zákazy absolutními, tedy bez existence možné výjimky, a se zákazy relativními, které možnost výjimky mají.⁶¹ Na úseku ochrany zvířat je takovým absolutním zákazem zákaz plynoucí z § 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání, a sice: „zakazuje se týrání zvířat“ a „zakazují se všechny formy propagace týrání zvířat“. Relativním zákazem je pak například zákaz usmrcení zvířete, jelikož zákon stanovuje důvody, pro které může zvíře usmrceno.⁶²

⁵⁹ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010, s. 29.

⁶⁰ DAMOHORSKÝ, M., STEJSKAL, V. Koncepční nástroje ochrany životního prostředí z pohledu práva, sborník konference, Praha, Univerzita Karlova v Praze, ediční středisko 2003, s. 66.

⁶¹ TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kolektiv: Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2015, s. 22.

⁶² § 5 zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

Mezi příkazy, tedy akty, které vynucují určité chování, patří povinnost chovatele zabezpečit zvířeti v zájmovém chovu přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb tak, aby nedocházelo k bolesti, utrpení nebo poškození zdraví zvířete a učinit opatření proti úniku zvířat.⁶³

Na úseku ochrany zvířat vyplývají další příkazy i z veterinárního zákona. Příkladem je možné uvést povinnost chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a předcházet poškození jejich zdraví⁶⁴, povinnost očkování psů proti vzteklině⁶⁵ a s ním související povinnost identifikace psa čipem⁶⁶ nebo oznamovací povinnost týkající se skutečnosti, že chovatel chová tři a více psů samičího pohlaví starších 12 měsíců.⁶⁷ Mezi administrativně-právní nástroje lze řadit i standardy, což jsou požadavky zachování určitého stavu životního prostředí.⁶⁸ Na úseku ochrany zvířat se jedná o minimální standardy pro chov, které jsou stanoveny v některých částech zákona. Minimální standardy pro chov psů a koček za účelem rozmnožování jsou stanoveny vyhláškou č. 384/2021 Sb., o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování. Tyto povinnosti a standardy budou blíže rozebrány ve třetí kapitole.

2.1.2. Nástroje koncepční

Nástroje koncepční bývají v právu životního prostředí označovány různě, nejčastěji však jako plány, programy nebo strategie. Jejich obsahem zpravidla bývá popis a analýza stavu, hlavní příčiny, očekávaný vývoj, stav, jehož by mělo být dosaženo a opatření k nápravě.⁶⁹

Na evropské úrovni je takovým koncepčním nástrojem **Akční plán Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006 – 2010**⁷⁰, který stanovuje pět hlavních akcí, které by měly být provedeny v daném časovém období. Jedná se o tyto akce:

- 1) modernizace stávajících minimálních norem týkajících se dobrých životních podmínek a ochrany zvířat v souladu s novými vědeckými poznatky,
- 2) prioritní podpora politicky orientovaného výzkumu budoucnosti v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat a uplatňování zásady tří „R“⁷¹,

⁶³ § 13 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

⁶⁴ § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

⁶⁵ § 4 odst. 1 písm. f) zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

⁶⁶ § 4 odst. 7 zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

⁶⁷ § 4 odst. 3 zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

⁶⁸ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010, s 36.

⁶⁹ TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kolektiv: Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2015, s. 24.

⁷⁰ Sdělení Komise Evropskému Parlamentu a Radě o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006 – 2010.

⁷¹ Tato zásada se týká pokusných zvířat, kdy tři „R“ znamenají replacement, reduction a refinement, tj. nahrazení pokusů na živých zvířatech, snížení počtu používaných pokusných zvířat a zdokonalení metod pokusů.

- 3) zavedení jednotných ukazatelů dobrých životních podmínek zvířat, aby bylo možné hierarchické zařazení použitých norem týkajících se dobrých životních podmínek zvířat,
- 4) zajištění toho, aby majitelé a ošetřovatelé zvířat, ale rovněž i široká veřejnost, byli více angažováni a informováni o současných normách týkajících se dobrých životních podmínek a ochrany zvířat a plně si uvědomovali svou úlohu při podporování dobrých životních podmínek a ochrany zvířat,
- 5) nadále podporovat a zahajovat další mezinárodní iniciativy ke zvyšování povědomí a dosažení většího konsenzu o dobrých životních podmínkách zvířat.⁷²

Na úrovni vnitrostátní je koncepčním nástrojem v oblasti ochrany zvířat **Program ochrany zvířat** (dále jen „Program“), což je koncepce plnění legislativních požadavků každoročně vypracovávaná Ústřední veterinární správou Státní veterinární správy. Program je vydáván ve formě informačního bulletinu, který je dostupný na webových stránkách Státní veterinární správy.⁷³

Program obsahuje v souvislosti se zvířaty v zájmovém chovu mimo jiné shrnutí nedostatků zjištěných při kontrolách. K takovým zjištěným nedostatkům patří zejména nevhodné podmínky chovu nebo neoznačení psa čipem. V závěru potom program vymezuje strategické cíle Státní veterinární správy, a to například zajištění souladu s požadavky legislativy EU v oblasti ochrany zvířat při porážení, utrácení a jiných způsobech usmrcování nebo osvětlu s ohledem na činnost a pravomoci kontrolního orgánu, povinností samotných chovatelů a odpovědné chování veřejnosti, pokud jde o oblast ochrany zvířat.⁷⁴

2.2. Nástroje nepřímé

Mezi nástroje nepřímého působení se řadí zejména nástroje ekonomické, které se snaží motivovat adresáty norem buď pozitivně, tedy určitým ekonomickým zvýhodněním, anebo naopak negativně, a to nejčastěji sankcemi za určité chování ovlivňující životní prostředí.⁷⁵

V oblasti ochrany zvířat je možno se setkat spíše s motivací pozitivní. Příkladem takové pozitivní motivace může být snížení nebo osvobození od poplatku ze psa v případě pořízení psa

⁷² Sdělení Komise Evropskému Parlamentu a Radě o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006 – 2010.

⁷³ Informace o programu ochrany zvířat. Situace v roce 2020. Informační bulletin č. 3/2021. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib2103.pdf>

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kolektiv: Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2015, s. 22.

z útulku. Mezi města, která nabízí finanční zvýhodnění těm, kdo si pořídí psa z útulku, patří například Praha, Ostrava nebo Opava.

Hlavní město Praha nabízí osvobození od poplatku ze psa převzatého z útulků provozovaných na území hlavního města Prahy po dobu dvou let od převzetí.⁷⁶ Město Ostrava, konkrétně městská část Slezská Ostrava, poskytuje osvobození od poplatku ze psa osobám, které převzaly psa z útulku a zároveň mají místo přihlášení nebo sídlo na území městského obvodu Slezská Ostrava. Osvobození této osoby zaniká uplynutím 1 roku ode dne převzetí psa z útulku.⁷⁷

Osvobození od poplatku ze psa nabízí i město Opava, kde se od poplatku osvobozuje poplatník, který převzal psa z útulku města Opavy, a to po dobu 12 měsíců ode dne převzetí psa z útulku.⁷⁸

Dalším příkladem pozitivní ekonomické motivace související s ochranou zvířat je příspěvek na kastraci koček poskytnutý městem. Město, které takový příspěvek nabízí, je například Nymburk, který poskytuje žadatelům s trvalým pobytem na území města příspěvek ve výši až 400 Kč na kastraci kocoura a až 600 Kč na kastraci kočky, přičemž jeden žadatel má nárok na příspěvek na kastraci až pěti zvířat za kalendářní rok.⁷⁹ Těmto nástrojům se v souvislosti s prevencí blíže věnuje šestá kapitola.

⁷⁶ § 6 odst. 1 písm. d) Obecně závazné vyhlášky hlavního města Prahy č. 23/2003 Sb., o místním poplatku ze psů.

⁷⁷ Čl. 8 odst. 1 písm. i) Obecně závazné vyhlášky Statutárního města Ostravy č. 19/2019 Sb., o místním poplatku ze psů.

⁷⁸ Čl. 7 odst. 3 Obecně závazné vyhlášky Statutárního města Opavy č. 5/2019 Sb., o místním poplatku ze psů.

⁷⁹ Program podpory kastrace koček v Nymburce. Dostupné z: http://www.mesto-nymburk.cz/files/dotace_granty/kastrace_kocek/pravidla_poskytnuti_daru.pdf.

3. Právní odpovědnost chovatele

Právní odpovědnost je vymezena jako „*zvláštní formu právního vztahu, ve kterém dochází na základě porušení právní povinnosti ke vzniku nové právní odpovědnosti, která má sankční povahu*“.⁸⁰ Odpovědnost je možno klasifikovat na základě oblasti práva na soukromoprávní a veřejnoprávní, přičemž v této kapitole se z hlediska soukromoprávní odpovědnosti zaměřím na odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem a v oblasti veřejnoprávní odpovědnosti se budu věnovat odpovědnosti administrativní a trestní.

Trestní odpovědnost v souvislosti s týráním zvířat by rozhodně neměla být podceňována, neboť existuje prokázaná souvislost mezi krutostí páchanou na zvířatech a krutostí páchanou na lidech. Nezřídka se pachatel, který se již dopustil krutého chování ke zvířeti, dopustí v budoucnu podobného nebo horšího chování vůči člověku, takže týráním zvířat může být pro pachatele jakýmsi předstupněm. Výsledek sociologického a psychologického výzkumu dokonce popisuje, že si řada vrahů své praktiky vyzkoušela nejprve na zvířeti.⁸¹

3.1. Občanskoprávní odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem

Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem je jedním ze zvláštních druhů odpovědnosti podle občanského zákoníku. Promítá se zde zvláštní povaha zvířete jako tvora nadaného smysly a jeho nepředvídatelné chování představuje určitou míru nebezpečí pro jeho okolí.⁸² Občanský zákoník v § 2933 stanoví, že „*způsobí-li škodu zvíře, nahradí ji jeho vlastník, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Osoba, které zvíře bylo svěřeno nebo která zvíře chová nebo jinak používá, nahradí škodu způsobenou zvířetem společně a nerozdílně s vlastníkem*“.⁸³ Lze tedy říct, že zákonodárce za osobu povinnou v první řadě označuje vlastníka zvířete, který bude odpovědný i za situace, že nad zvířetem neměl přímou kontrolu. Za situace, kdy však bylo zvíře svěřeno jiné osobě, bude tato osoba odpovídat spolu s vlastníkem zvířete společně a nerozdílně.⁸⁴

Jestliže škoda bude způsobena zvířetem, jež bylo poštváno člověkem, odpovědnou osobou bude ta osoba, která zvíře poštvala. Vzhledem k tomu, že v takovém případě bylo zvíře použito jako zbraň, nedojde k naplnění skutkové podstaty § 2933

⁸⁰ GERLOCH, Aleš. Teorie práva, 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 162.

⁸¹ MÜLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013. s. 85-86.

⁸² TINTĚRA, T., PETR, P. a kol. Základy závazkového práva, 2. díl. Praha: Leges, 2017, s. 209.

⁸³ § 2933 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník.

⁸⁴ MATZNER, Jiří. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem. Právní prostor [online]. 2015 [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odpovednost-za-skodu-zpusobenou-zviretem>.

občanského zákoníku. Odvracení takového útoku by pak z trestněprávního hlediska bylo nutnou obranou.⁸⁵

V případě odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem zákon připouští exkulpací, a to v případě, že se jedná o zvíře, které slouží k výkonu povolání, výdělečné činnosti, obživě nebo pokud se jedná o asistenční zvíře. V těchto případech je nutno vzít v potaz, zda odpovědná osoba nezanedbala potřebnou pečlivost, přičemž potřebnou pečlivostí je myšlen souhrn opatření a kroků, které by v daném místě a čase učinil průměrně obezřetný vlastník. Aby se vlastník zvířete mohl exkulpat, musí prokázat, že předmětné zvíře využívá k výše vyjmenovaným účelům.⁸⁶

3.2. Administrativní odpovědnost

Předmětem této podkapitoly jsou povinnosti chovatele stanovené zákonem a přestupky, kterých se chovatel dopustí, pokud danou povinnost uloženou zákonem nesplní nebo poruší a jaký správní trest může být za takový přestupek uložen. V této podkapitole bude rovněž provedena komparace, jak která úprava dopadá na chovatele psů a koček, jaké jsou zde rozdíly a které povinnosti se naopak týkají obou skupin.

Přestupek je zákonem definován jako „*společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin*“⁸⁷ a tvoří nejrozsáhlejší a jistě i nejvýznamnější skupinu správních deliktů.⁸⁸ Na úseku ochrany zvířat jsou přestupky upraveny ve zvláštních zákonech, zejména v zákoně veterinárním a zákoně na ochranu zvířat proti týrání. Speciální povinnosti pak ukládá vyhláška č. 384/2021 Sb., o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování (dále jen „vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování“). Uvedenými právními předpisy se kapitola bude podrobněji zabývat a u každé povinnosti pro chovatele tedy bude uvedeno, zda nesplněním dané povinnosti dojde ke spáchání přestupku a jaký trest za daný přestupek je možné uložit.

3.2.1. Odpovědnost podle veterinárního zákona

Veterinární zákon stanovuje povinnost chovatele „*chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a*

⁸⁵ TINTĚRA, T., PETR, P. a kol. Základy závazkového práva, 2. díl. Praha: Leges, 2017, s 210.

⁸⁶ TINTĚRA, T., PETR, P. a kol. Základy závazkového práva, 2. díl. Praha: Leges, 2017, s 210-211.

⁸⁷ § 5 zákona č. 250/2016 Sb., zákon o přestupcích a řízení o nich.

⁸⁸ SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s 207.

předcházet poškození jejich zdraví, sledovat zdravotní stav zvířat, v odůvodněných případech jim včas poskytnout první pomoc a požádat o odbornou veterinární pomoc nebo bránit vzniku a šíření nálezů a jiných onemocnění zvířat a plnit povinnosti stanovené tímto zákonem nebo na jeho základě k zvládání těchto nálezů nebo jiných onemocnění zvířat“.⁸⁹

Dále pak stanovuje speciální požadavky pro chovatele psů, a to: „zajistit, aby byli psi, jakož i lišky a jezevci drženi v zajetí, ve stáří od 3 do 6 měsíců platně očkovaní proti vzteklině a poté během doby účinnosti předchozí použité očkovací látky přeočkovaní, uchovávat doklad o očkování po dobu platnosti očkování a na požádání jej předložit úřednímu veterinárnímu lékaři“.⁹⁰

Výše zmíněné ustanovení upravuje povinnost dát zvíře očkovat proti vzteklině, nicméně povinnost se vztahuje pouze na psy (případně lišky a jezevce držené v zajetí), o kočkách v této souvislosti zákon vůbec nehovoří, ačkoli by dle mého názoru právě zde bylo vhodné určitým způsobem upravit i povinnost očkovat kočky, a to zejména ty, které mají trvalý přístup ven.

Zákon č. 368/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen „novela veterinárního zákona“), s povinným očkováním psa proti vzteklině spojuje zcela novou povinnost pro chovatele, a to opatřit psa čipem. V § 3 odst. 7 veterinárního zákona je uvedeno, že očkování psa proti vzteklině je platné pouze tehdy, pokud pes splňuje podmínky na označení zvířete v zájmovém chovu. Za takové označení se považuje čip nebo tetování, kdy čitelné tetování, které bylo provedeno před 3. červencem 2011 je podle ustanovení § 4 odst. 7 veterinárního zákona výjimkou z povinnosti opatřit psa čipem.

V případě, že pes není označen čipem, se na jeho očkování proti vzteklině hledí jako na neplatné a chovatel se tak dopouští přestupku podle § 71 odst. 1 písm. b) veterinárního zákona. Za tento přestupek je možno uložit chovateli pokutu až ve výši 50 tisíc Kč.⁹¹

Stejně jako v předchozím odstavci, i tato nová povinnost se vztahuje pouze na chovatele psů. Povinné označení koček zmiňuje pouze Chovatelský a registrační řád FIFe, který uvádí, že „všechna chovná zvířata musí být identifikovatelná, je upřednostněna identifikace mikročipem. Identifikace tetováním je možná, avšak není doporučena“.⁹²

⁸⁹ § 4 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 166/1999 Sb. Zákon o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

⁹⁰ § 4 odst. 1 písm. f) zákona č. 166/1999 Sb. Zákon o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

⁹¹ § 72 odst. 2 písm. b) zákona č. 166/1999 Sb. Zákon o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

⁹² SCHK. Chovatelský a registrační řád FIFe. In: schk.cz [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.schk.cz/files/CH-2022.pdf>.

Povinnost identifikace se tak týká pouze koček s PP, přičemž se nemusí jednat nutně právě o čip jako u psů.

Veterinární zákon rovněž stanovuje speciální povinnost pro chovatele fen, a to v § 4 odst. 3, kde je uvedeno, že „*chovatel, který chová 3 a více psů samičího pohlaví starších 12 měsíců, je povinen tuto skutečnost písemně nebo prostřednictvím informačního systému Státní veterinární správy oznámit krajské veterinární správě Státní veterinární správy nebo Městské veterinární správě v Praze Státní veterinární správy (dále jen „krajská veterinární správa“)* nejpozději do 7 dnů ode dne, kdy počet chovaných psů samičího pohlaví starších 12 měsíců dosáhl 3 a více chovaných zvířat; v oznámení chovatel uvede počet chovaných zvířat a místo jejich chovu“.

Dle odst. 4 je pak takový chovatel povinen oznámit krajské veterinární správě písemně nebo prostřednictvím informačního systému Státní veterinární správy snížení počtu jím chovaných psů samičího pohlaví starších 12 měsíců pod 3, a to nejpozději do 7 dnů ode dne, kdy tato skutečnost nastala.

Veterinární zákon upravuje i situaci, že ve společné domácnosti žije více chovatelů, kteří chovají více fen starších 12 měsíců. V takovém případě má oznamovací povinnost popsanou výše pouze jeden z nich.⁹³ Nesplněním oznamovací povinnosti se chovatel dopouští přestupku podle § 71 odst. 1 písm. b) veterinárního zákona, za který je možno uložit pokutu až ve výši 50 tisíc Kč.⁹⁴

Tento zákon rovněž stanovuje i výjimky z výše uvedené oznamovací povinnosti. Oznamovací povinnost se tak nevztahuje na útulek pro zvířata, hotel nebo penzion pro zvířata, osobu, jejíž oznamovací povinnost upravuje zvláštní právní předpis⁹⁵, ozbrojené síly, bezpečnostní sbory, Vojenskou policii nebo obecní policii a chovatele vodících nebo asistenčních psů podle zvláštních právních předpisů. Naopak chovatelé loveckých psů pod tuto výjimku nespádají.⁹⁶ I v tomto případě se jedná o úpravu týkající se pouze chovu psů.

Nicméně, co se týče přesně vymezených podmínek pro chov, jako například minimální rozměry kotce, boudy, výběhu či četnosti venčení, zákon nic takového neupravuje. Zákon výslovně

⁹³ § 4 odst. 5 zákona č. 166/1999 Sb. Zákon o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

⁹⁴ § 71 odst. 2 písm. b) zákona č. 166/1999 Sb. Zákon o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

⁹⁵ Chovatelé podnikající v chovu psů na základě živnostenského oprávnění - § 13a zákona č. 246/1992 Sb.

⁹⁶ Oznamovací povinnost chovatelů tří a více fen starších jednoho roku. In: svscr.cz. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/oznamovaci-povinnost-chovatelu-tri-a-vice-fen-starsich-jednoho-roku/>

nezakazuje ani chov psa na řetězu.⁹⁷ Vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování upravující přísnější podmínky se týká pouze chovu za účelem rozmnožování.

Dalo by se tedy shrnout, že co se týče veterinárního zákona, celá výše zmíněná úprava dopadá pouze na chovatele psů, čímž jsou vytvořeny poměrně velké rozdíly v povinnostech. Koček se netýká ani povinné označení čipem, ani povinné očkování proti vzteklině, dokonce ani povinnost hlášení více jedinců samičího pohlaví v domácnosti. Co se týče povinného očkování koček proti vzteklině, je zde možným argumentem, že na rozdíl od psovíťých šelem není primárním hostitelem a je tedy proti viru způsobujícímu vzteklinu odolnější.⁹⁸

Ohledně povinného čipování se však domnívám, že v případě koček by bylo proveditelné jen s velkými obtížemi nebo vůbec, neboť na rozdíl od psů se na území ČR vyskytuje početná populace divoce žijících koček, které nikomu nepatří.⁹⁹ Nicméně některé státy Evropské Unie povinnost čipování i u koček zavedly, a právě těm se budu věnovat v poslední kapitole této práce.

3.2.2. Odpovědnost podle zákona na ochranu zvířat proti týrání

Zákon na ochranu zvířat proti týrání je účinný od 29. května 1992 a jeho účelem je podle § 1 odst. 1 „chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem“. Tento zákon také výslovně zakazuje týrání zvířat, demonstrativně vyjmenovává jednání, která považuje za týrání a rovněž veškeré formy propagace týrání zvířat.^{100 101}

3.2.2.1. Týrání zvířat

Pojem týrání tvoří právní kategorii, která vyjadřuje zakázané způsoby zacházení se zvířaty ve vztahu k určitému místu a času.¹⁰²

Za týrání zvířat se podle tohoto zákona považuje například „nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho

⁹⁷ Příručka státní veterinární správy Jak postupovat v případě týrání zvířat. Informace pro obce s rozšířenou působností. In: Egari.cz Dostupné na: https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Priručka-ORP-2019.pdf?fbclid=IwAR3RGaTecNONPw8aDP1fHP0kZ-a08-M6_Fz6hJrXozsL5zG6Pnx2P4RMi6g.

⁹⁸ Očkování koček. Animed.cz. Dostupné z: <https://www.animed.cz/prevence/ockovani-kocek>.

⁹⁹ ZAVADILOVÁ, Tereza. Toulavé kočky trápí sebe i okolí, obce na to nedbají. E15.cz [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/magazin/toulave-kocky-trapi-sebe-i-okoli-obce-na-to-nedbaji-1356233>.

¹⁰⁰ § 2 odst 1 a 2 zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁰¹ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010, s 490.

¹⁰² MÜLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013. s 84.

síly, nebo z jiných než zdravotních důvodů omezovat výživu zvířete včetně jeho napájení, nestanoví-li zvláštní předpis jinak“.

Právě k výživě psů a koček vydala stanovisko ústřední komise pro ochranu zvířat (dále ÚKOZ)¹⁰³, a to v souvislosti se současným trendem veganské stravy. Stále více lidí, kteří se stravují vegansky, tedy bez jakýchkoli živočišných produktů, chtějí i pro své kočky a psy stejnou stravu.¹⁰⁴ Podle stanoviska ÚKOZ se psi a kočky řadí mezi masožravce a nic na tom nemění ani fakt, že vlivem domestikace jsou schopni doplňkově přijímat i jinou potravu. U psů ÚKOZ připouští, že jsou schopni částečně strávit i potravu rostlinnou, kočky jsou však dle tohoto stanoviska striktními masožravci. Ve svém stanovisku ÚKOZ uvádí, že *„velmi důležitá je skutečnost, že přirozenému typu výživy odpovídá utváření zažívacího traktu masožravců, který je uzpůsoben k trávení bílkovin živočišného původu a jen částečně k trávení rostlinného materiálu. I když se v posledních letech přístup k výživě psů a koček lehce upravil, určité nedošlo ke změně jejich genotypu, a to zvláště ve stavbě vnitřních orgánů a v jejich fyziologických funkcích.“*¹⁰⁵

Jelikož rostlinná potrava na rozdíl od živočišné nedokáže psům ani kočkám poskytnout komplexní spektrum aminokyselin, u mláďat mohou chybět živiny potřebné pro správný růst a vývoj, u dospělých zvířat pak mohou nastat obtíže s trávením. Na základě těchto argumentů tedy podle ÚKOZ vyplývá, že *„krmení psů a koček čistě veganskou stravou není v souladu s jejich fyziologickými potřebami a může být považováno za týrání podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona na ochranu zvířat. Propagace těchto praktik v médiích nebo na sociálních sítích pak může být považována za porušení § 4a téhož právního předpisu.“*¹⁰⁶

Dále se podle zákona na ochranu zvířat za týrání považuje také *„vydat slabé, nevléčitelně nemocné, vyčerpané nebo staré zvíře, pro které je další přežívání spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcení, provádět nebo nechat provést chirurgické zákroky za účelem změny vzhledu nebo jiných vlastností zvířete, a to i v případech, že by uvedené zákroky byly provedeny za použití prostředků pro celkové nebo místní znecitlivění, prostředků snižujících bolest nebo jiných metod, nejde-li o případy uvedené v § 7 odst. 3 a 4, zejména kupírovat uši, (...)“.* Chirurgické zákroky upravující exteriér zvířete v zájmovém chovu, které zároveň nejsou provedeny za léčebnými účely (kupírování uší nebo

¹⁰³ Jedná se o komisi zřízenou ministrem zemědělství jako jeho poradní orgán na úseku ochrany zvířat K plnění úkolů uvedených v § 20 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁰⁴ Stanovisko ústřední komise pro ochranu zvířat k veganské výživě psů a koček. In: Eagri.cz. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/654277/_2020Veganske_selmy.pdf.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Tamtéž.

ocas), musí být zakázány vnitrostátní legislativou podle Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu, která tak stanovuje v prvním odstavci článku 10. Právě kupírování uší dlouhodobě patřilo k vzhledovému standardu například plemene dobrman, takže tento zákaz se setkal s vlnou nevole z řad kynologů. Tehdejší tajemník Českého kynologického svazu se doslovně vyjádřil, že „pes vypadá bez kupírovaných uší jako šašek.“¹⁰⁷

Pojem kupírování vymezuje zákon na ochranu zvířat proti týrání jako kosmetický zákrok na obou stranách hlavy zvířete, v jehož důsledku dochází v podobném tvaru ke ztrátě ušního boltce, a tím ke změně vzhledu zvířete¹⁰⁸ a prováděno i přes zákaz bývalo odůvodňováno zdravotními důvody, nicméně podle znaleckého posudku soudního znalce v oboru zemědělství - veterinářství nikdy nebyly doloženy přesné zdravotní důvody, pro které by mělo být kupírování provedeno. V neprospěch kupírování ze zdravotních důvodů podle něj hovoří i to, že není známo, že by bylo chovatelským řádem vyžadováno kupírování plemen, která mají mnohem větší tendenci trpět na problémy s ušima než například zmiňovaný dobrman.¹⁰⁹

Týráním je rovněž i „chovat, zejména rozmnožovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení, usmrtit zvíře způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení, opustit zvíře s výjimkou zvířete volně žijícího s úmyslem se ho zbavit nebo zvíře vyhnat“.¹¹⁰

Propagací týrání zvířat je pak podle tohoto zákona myšleno „vystavování, jiné demonstrace nebo předvádění zvířete, na kterém byl proveden zákrok uvedený v § 4 odst. 1 písm. g) (kupírování uší), na veřejném vystoupení a zveřejnění popisu, vyobrazení nebo audiovizuálního záznamu, které navádí k postupům, praktikám chovu nebo výcviku, odchyty nebo usmrcování, úpravám vzhledu zvířete a zásahům do jeho zdravotního stavu spojeným s týráním zvířete tak, jak je vymezeno tímto zákonem, pokud v doprovodné informaci není uvedeno, nebo to jinak nevyplývá, že se jedná o činnosti zakázané tímto zákonem“.¹¹¹

V některých právních řádech se lze také setkat s tím, že do kategorie týrání zvířat spadá také hromadění (tzv. animal hoarding). Jde o chov nejčastěji právě koček nebo psů v enormním množství, kdy může jít dokonce až o stovky jedinců, přičemž jsou zde porušovány základní podmínky, které v chovu zvířat existují, jako například nárok na určitý prostor, krmení, napájení nebo i veterinární péče. Takový chovatel se zpravidla domnívá, že zvířatům pomáhá,

¹⁰⁷ Od 1.7. je zakázáno kupírovat psům uší. Respekt. [online]. [cit.1.04.2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1993/21/od-1-7-je-zakazano-kupirovat-psum-usi>.

¹⁰⁸ § 3 písm. s) zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁰⁹ Stanovisko ÚKOZ k problematice kupírování uší psů, jejich účasti na veřejných vystoupeních a svodech, a k propagaci týrání zvířat. In: Eagri.cz. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/1627/Kupir_usi.pdf.

¹¹⁰ § 4 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹¹¹ § 4a zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

nicméně se jedná spíše o jejich poškozování. Je totiž zjevné, že v případě desítek až stovek jedinců není možné všem zajistit adekvátní veterinární péči, a to ani finančně, ani časově. Rovněž není možné se při chovu takového počtu zvířat všem individuálně věnovat.¹¹²

3.2.2.2. Usmrcení zvířat

Zákon rovněž zakazuje usmrcení zvířete bez důvodu, což je, jak bylo uvedeno v první kapitole, i jedním ze základních principů práva na ochranu zvířat. Ve druhém odstavci ustanovení § 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání je pak uveden taxativní výčet důvodů, pro které lze zvíře usmrtit a v odstavci 5 téhož ustanovení vymezuje zakázané způsoby usmrcení, jako například utopení, ubití či ubodání, což je opět v souladu s Evropskou dohodou o ochraně zvířat proti týrání, která zakazuje v článku 11 odst. 2 tyto metody utracení zvířete: *„utopení a jiné metody udušení, jestliže nevyvolávají účinky zmíněné v odstavci 1 b); použití všech jedů a drog, jejichž dávkování a aplikace nemohou být kontrolovány takovým způsobem, aby bylo dosaženo účinků zmíněných v odstavci 1; utracení elektrickým proudem, pokud mu nepředchází okamžitá ztráta vědomí“*.

3.2.2.3. Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání

Zákon č. 501/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1.2.2021, zavádí kromě již zmíněné zákonné definice množírny i další změny v právní úpravě chovu psů a koček, kde se jedná o zefektivnění ochrany při rozmnožování, přičemž v určitých ohledech stanovuje mnohem přísnější podmínky pro chovatele psů než pro chovatele koček.

Co se týče chovu psů, tento zákon zavádí v § 7a evidenční list vrhu štěnat psa (dále jen „evidenční list“) a převodní list štěněte. Pro chovatele koček však žádné obdobné povinnosti nejsou zákonem stanoveny.

Povinnost vydávat evidenční list se vztahuje na sdružení právnických nebo fyzických osob, které se zabývají chovem zvířat, a chovatele, kteří jsou jejich členy, podnikatele, kteří se v rámci podnikatelské činnosti zabývají chovem zvířat, případně jiné osoby, které se zabývají chovem zvířat za účelem dosažení zisku, nebo chovatele, kteří chovají 3 a více fen psa.¹¹³

Novému chovateli je pak původní chovatel povinen vydat kopii evidenčního listu vrhu štěnat s uvedením konkrétního převáděného štěněte nebo jiný dokument, který ve vztahu k

¹¹² MÜLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013. s 85.

¹¹³ §7a zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

převáděnému štěněti obsahuje tyto údaje: Identifikační údaje chovatele, místo chovu, informace o matce, a to zejména plemeno, jméno, datum narození, číslo čipu nebo tetování, informace o štěňatech, zejména datum narození a jejich počet, počet štěňat uhynulých po sedmi dnech od narození, u každého štěněte číslo čipu, jméno štěněte a jeho pohlaví a informace o očkování a odčervení štěňat, případně o jiném veterinárním ošetření, která byla provedena do doby převodu štěňat, nejdéle do 6 měsíců jejich věku.¹¹⁴ Nesplněním této povinnosti se fyzická osoba jako chovatel dopouští přestupku podle § 27 odst. 2 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání, za který je možno uložit pokutu ve výši až 40 tisíc Kč.¹¹⁵

Kromě evidenčního listu je zde také stanovena povinnost vést evidenci o prodaných a darovaných štěňatech a uchovávat ji po dobu tří let a dále poskytnout novému chovateli informace o dosavadním způsobu krmení štěněte a popis následné péče o ně.¹¹⁶ I tento odstavec hovoří pouze o štěňatech, z čehož je možno dovodit, že ani tato povinnost nedopadá na chovatele koček.

Poslední změnou, kterou tato novela zákona přináší, je zákaz prodeje či předávání psů a koček na veřejném prostranství, jako jsou například parkoviště. Právní úprava takto reaguje na jednu z typických a velmi rozšířených praktik nepoctivých chovatelů, kteří ve snaze zabránit tomu, aby nový vlastník štěněte nebo kotěte viděl, v jakých podmínkách bylo odchováno, raději navrhne, že štěně nebo kotě doveze „na půl cesty“ nebo že má například cestu kolem. Tím nejenže zůstane zachována anonymita takového chovatele, ale také se sníží pravděpodobnost, že si nový vlastník všimne, že je se zvířetem něco v nepořádku, neboť taková předání probíhají velmi rychle.¹¹⁷ Nově je tedy zakázán prodej nebo předání psa nebo kočky novému chovateli na veřejném prostranství, s výjimkou prodeje nebo předání těchto zvířat v rámci veřejného vystoupení zvířat¹¹⁸, přičemž veřejná vystoupení zvířat zákon definuje jako „jednorázové nebo opakované provádění činnosti se zvířetem nebo zvířaty chovatele, které je přístupné veřejnosti, a to i prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, za účelem výchovy, vzdělávání, reklamy, soutěže nebo za účelem podnikání, nebo činnost, při které vznikne doklad o zvířeti, který je hodnocením jeho vzhledu, výkonu nebo určitých vloh; za veřejné vystoupení se nepovažuje svod zvířat“.¹¹⁹

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ § 27 odst. 12 písm. b) zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹¹⁶ §7a zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹¹⁷ ŠTĚPAŘOVÁ, Tereza. Jak poznat psa z množiny? Pojmy jako ‚speciální miništěně‘ nebo ‚nadpočetné‘ jsou varování. Lidovky.cz [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/domaci-mazlicci/jak-poznat-psa-z-mnoziny-pojmy-jako-specialni-ministene-nebo-nadpocetne-jsou-varovani.A180809_103006_in_domov_ele.

¹¹⁸ § 7b zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹¹⁹ § 8 zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

Ustanovení § 7b tedy dopadá, na rozdíl od výše zmíněného, stejně na chovatele psů i koček. Pokud chovatel tento zákaz poruší, dopouští se přestupku podle § 27 odst. 2 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání, za který je možno uložit pokutu až do výše 40 tisíc Kč.¹²⁰

3.2.3. Podzákoná právní úprava

Rozmnožování chovných zvířat a odchov mláďat blíže specifikuje vyhláška o ochraně psů a koček za účelem rozmnožování. Tato vyhláška stanovuje podmínky pro chov psů a koček za účelem rozmnožování, přičemž za psa chovaného za tímto účelem se považuje březí nebo kojící fena, fena, která není březí nebo kojící, samec psa nebo štěně chované společně s matkou nebo fenou nahrazující matku¹²¹. Kočkou chovanou za účelem rozmnožování se pak dle vyhlášky rozumí březí nebo kojící kočka, kočka, která není březí nebo kojící, kocour nebo kotě chované spolu s matkou nebo kočkou nahrazující matku¹²².

V případě koček i psů vyhláška stanovuje obecné podmínky pro chov a také zvláštní podmínky, které musí být dodrženy, je-li zvíře chováno ve venkovních prostorech.

Pro chov ve vnitřních prostorech například platí, že: „*chovatel musí zajistit, aby prostory pro chov psa nebo kočky umožňovaly řádný dohled nad zvířaty, péči o ně a kontrolu plnění povinností chovatele, vnitřní prostory pro chov psa nebo kočky, s výjimkou bytu, musí být pokryty udržovatelným a dezinfikovatelným materiálem, venkovní prostory určené pro chov psa nebo kočky a prostory bytu, ve kterém je chován pes nebo kočka, musí být možné snadno čistit*“. Dále pak „*prostory pro chov psa nebo kočky, vybavení, hračky a další pomůcky používané v těchto prostorech musí být udržovány čisté a vnitřní prostory pro chov psa nebo kočky musí být větrány tak, aby bylo zajištěno přivádění čerstvého vzduchu a odstranění vlhkosti a znečištěného vzduchu. Chovatel psa nebo kočky je v případě chovu psa nebo kočky v boudě rovněž povinen zajistit, aby bouda, která slouží k odpočinku psa nebo kočky a nachází se ve vnitřním nebo venkovním prostoru, byla zkonstruována jako prostor s pevnou podlahou, stěnami a stropem, opatřený vchodem*“.¹²³

Zvláštními podmínkami pro chov ve venkovních prostorech jsou: „*možnost přístupu k místům, která poskytují stín a ochranu před větrem, přímým slunečním světlem, srážkami, horkem, chladem a vlhkostí a volný přístup k místům k ležení ve vnitřních prostorech, nebo v boudě, přičemž bouda pro psa nebo kočku, jejichž chov probíhá ve venkovních prostorech, musí být*

¹²⁰ § 27 odst. 12 písm. b) zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹²¹ § 1 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 384/2021 Sb., vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování.

¹²² § 1 odst. 2 písm. b) vyhlášky č. 384/2021 Sb., vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování.

¹²³ § 3 vyhlášky č. 384/2021 Sb., vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování.

*zkonstruována a udržována tak, aby chránila zvířata před větrem, přímým slunečním světlem, srážkami, horkem, chladem a vlhkostí“.*¹²⁴

Vyhláška tedy upravuje podmínky chovu tak, aby nedocházelo k rozmnožování v nevhodných podmínkách, čímž opět míří na problematiku množírén. Pro množírny totiž bývá typické, že prostory, kde k chovu dochází, nejsou udržovány v čistotě ani pravidelně větrány a zvířata nemívají přístup ven.

Vyhláška dále specifikuje podmínky, které se pro chov psů liší od podmínek pro chov koček. Co se týče psů, je nutné zmínit především povinnost chovatele zajistit výchovu psa prostřednictvím kontaktu s lidmi a navykání na manipulaci při běžných chovatelských úkonech a umožnit psovi pravidelný pohyb, a to v rozsahu přizpůsobeném jeho individuálním potřebám. Rovněž také pes starší 3 měsíců, který nemá volný přístup do venkovního prostoru, musí být pravidelně venčen ve venkovním prostoru s ohledem na potřebu pohybu, věk a jeho zdravotní stav a nesmí být trvale chován v kleci. I zde je možné spatřit reakci na typické znaky množírén, neboť štěňata pocházející z množírén bývají často velmi bázlivá, a to právě z důvodu chybějící socializace. Kontakt s člověkem a navyknutí na vykonávání potřeby mimo prostory určené k odpočinku totiž patří mezi nezbytné aspekty výchovy psa. Mezi další časté praktiky „množitelů“ patří i chov v klecích, čímž omezují pohyb psa a znemožňují, aby pes vykonával potřebu mimo místo určené k odpočinku, což nyní vyhláška zakazuje.¹²⁵

Mezi zvláštní podmínky pro chov koček za účelem rozmnožování patří, stejně jako u psů, nutnost socializace s lidmi a návyk na manipulaci, možnost odpočinku a suché místo k tomu určené a přístup k úkrytu. Specifikem pro kočky je pak povinnost chovatele zajistit, aby kočka měla možnost každý den šplhat a brousit si drápy.¹²⁶

Dále je povinností chovatele vybavit prostory pro chov kočky škrabadly, bezpečnými hračkami a pokud kočka nemá přístup ven, tak rovněž kočičími toaletami, které obsahují dostatek materiálu umožňující hrabaní, přičemž množství pomůcek a vybavení, zejména počet kočičích toalet, misek na krmení a vodu, bezpečných hraček, musí odpovídat počtu chovaných koček. Stejně jako psi, ani kočky nesmí být trvale chovány v kleci.¹²⁷

Vyhláška rovněž stanovuje i nejnížší a nejvyšší přípustný věk pro rozmnožování. U psů se rozlišuje kategorie velkých a malých plemen, kdy za malá plemena se považují ta, která mají do 50 cm výšky v kohoutku. Krytí fen malého plemene je tedy možné od ukončeného

¹²⁴ § 4 vyhlášky č. 384/2021 Sb., vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování.

¹²⁵ § 7 vyhlášky č. 384/2021 Sb., vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování.

¹²⁶ § 11 vyhlášky č. 384/2021 Sb., vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování.

¹²⁷ Tamtéž.

čtrnáctého měsíce věku do dne ukončeného osmého roku. Samec psa může být použit ke krytí od ukončeného čtrnáctého měsíce věku. U velkých plemen je přípustné krytí od ukončeného sedmnáctého měsíce věku.¹²⁸

Pro kočky vyhláška stanovuje možnost krytí od ukončeného jednoho roku věku do ukončeného devátého roku věku. Kocour pak může být použit ke krytí od ukončeného šestého měsíce věku.¹²⁹

3.3. Trestní odpovědnost

Obsahem této podkapitoly bude popis jednotlivých trestných činů, které souvisí se zvířaty, zvláštní pozornost pak bude věnována novele trestního zákoníku a srovnání nové a staré úpravy. Srovnání rozdílů pro psy a kočky zde není možné, neboť trestněprávní úprava takové rozdíly neobsahuje. V této kapitole tedy pojem zvíře zahrnuje psy i kočky.

Zvířata jsou proti týrání chráněna rovněž zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), kde jsou trestné činy týkající se zvířat zařazeny do VIII. hlavy zvláštní části, tedy mezi trestné činy proti životnímu prostředí. V roce 2020 došlo k výrazným změnám v oblasti trestných činů týkajících se zvířat. Byla zvýšena horní hranice trestu odnětí svobody u trestného činu týrání zvířat a dále byl nově zaveden trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách.

K novelizaci došlo i v oblasti ukládání trestů, kde přibyl nový druh trestu, a to zákaz držení a chovu zvířat. Tento druh trestu lze uložit pachateli, který se dopustí trestného činu v souvislosti s držením a chovem zvířat nebo péčí o zvíře. Trest je možné uložit až na deset let a je lze jej uložit i samostatně, nicméně pouze v případě, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba. Samotný výkon tohoto trestu pak spočívá v tom, že pachatel nesmí po dobu výkonu trestu chovat zvíře nebo o něj pečovat.¹³⁰ Byl-li trest zákazu držení a chovu zvířat vykonán, hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen.¹³¹

¹²⁸ § 10 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 384/2021 Sb., vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování.

¹²⁹ § 14 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 384/2021 Sb., vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování.

¹³⁰ § 74a zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

¹³¹ § 74b odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

3.3.1. Trestný čin týrání zvířat

Tato podkapitola bude věnována komparaci staré a nové úpravy tohoto trestného činu, neboť právě tento trestný čin byl výrazně novelizován a došlo k posunu horní hranice trestu odnětí svobody, která je kritériem pro třídění trestných činů na přečiny a zločiny. Přečiny jsou trestním zákoníkem vymezeny jako „*všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let*“.¹³² Zločiny jsou potom vymezeny negativně jako „*všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny*“.¹³³ Rozlišování trestných činů na tyto kategorie má své procesní důsledky, neboť pouze u přečinů se dají využít některé formy odklonů, což jsou alternativy ke standardním postupům v trestním řízení, které umožňují rozhodnutí ve věci, aniž by bylo provedeno dokazování v hlavním líčení.¹³⁴ Těmi jsou například zde demonstrativně uvedené podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání.

Podmíněné zastavení trestního stíhání je formou odklonu uvedenou v § 307 zákona č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), kdy smyslem tohoto institutu je odlehčení výkonu trestní justice v méně závažných případech.¹³⁵ Podmíněně zastavit trestní stíhání je možno pouze u přečinu, pokud je možno to vzhledem k osobě obviněného, jeho dosavadnímu životu a k okolnostem považovat za dostačující, přičemž se obviněný musí k činu doznat, nahradit újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení a musí s takovým vyřízením věci souhlasit.¹³⁶

Další formou odklonu možného u přečinu je **narovnání** uvedené v § 309 trestního řádu, které spočívá zejména v dohodě mezi obviněným a poškozeným. Kromě souhlasu obviněného je zde nutný souhlas poškozeného a mezi další podmínky patří úplné nahrazení újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení a prohlášení obviněného, že daný skutek spáchal. Rovněž také musí obviněný složit na účet soudu peněžitou částku určenou na pomoc obětem trestných činů a před rozhodnutím o schválení narovnání je třeba vyslechnout obviněného i poškozeného.¹³⁷

Dále také podle § 88 odst. 2 trestního zákoníku je možné v případě spáchání přečinu žádat o podmíněné propuštění z výkonu trestu ještě před uplynutím jedné třetiny

¹³² § 14 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

¹³³ § 14 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

¹³⁴ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, s 37.

¹³⁵ JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo procesní. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s 730.

¹³⁶ JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo procesní. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s 731.

¹³⁷ JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo procesní. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s 733.

celkové doby trestu a vzhledem k tomu, že ani základní, ani žádná z kvalifikovaných skutkových podstat nepřevyšovala horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody pět let, byl dle § 314a odst. 1 trestního řádu k projednání věci příslušný samosoudce, a tak dle § 314e trestního řádu mohla být věc za splnění zákonem stanovených podmínek vyřízena trestním příkazem.

3.3.1.1. Stav před novelizací

Dle znění trestního zákoníku účinného do 31.5.2020 naplnil základní skutkovou podstatu tohoto trestného činu ten, „*kdo týrá zvíře alternativně buď zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem¹³⁸, nebo surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném¹³⁹“.* Za naplnění této skutkové podstaty byla horní hranice trestu odnětí svobody stanovena na dvě léta. V základní skutkové podstatě tedy tento trestný čin patřil do kategorie přečinů.

Kvalifikovanou skutkovou podstatu pak naplnil ten, „*kdo byl za čin uvedený v odstavci 1 v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, nebo ten, kdo způsobí týranému zvířeti takovým činem trvalé následky na zdraví nebo smrt¹⁴⁰“.* Za naplnění této skutkové podstaty byla stanovena horní hranice trestní sazby na 3 léta, stále se tedy bude jednat o přečin. Přísněji bude potrestán ten, *kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1 na větším počtu zvířat¹⁴¹*. V takovém případě pachateli hrozil trest odnětí svobody až na pět let. Zde je klíčové právě slovo „až“. Jelikož se jedná o trestní sazbu, která nepřevyšuje pět let (slovo „až“ naznačuje, že právě pět let je maximum), náleží i nejpřísnější kvalifikovaná skutková podstata do kategorie přečinů.

3.3.1.2. Stav po novele trestního zákoníku

Podle zákona č. 114/2020 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, účinného od 1.6.2020, se trestného činu týrání zvířat v základní skutkové podstatě dopustí ten, „*kdo týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem*“.

Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody zde byla zvýšena na 3 léta, dále byl vypuštěn požadavek na „*zvlášť surový*“ způsob týrání, který se přesunul do kvalifikované

¹³⁸ § 302 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění účinném do 31.5.2020.

¹³⁹ § 302 odst. 1 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění účinném do 31.5.2020.

¹⁴⁰ § 302 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění účinném do 31.5.2020.

¹⁴¹ § 302 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění účinném do 31.5.2020.

skutkové podstaty. Dle důvodové zprávy změna reflektuje nárůst případů zvláště zavrženíhodného nakládání se zvířaty v posledních letech.¹⁴²

Do kvalifikované skutkové podstaty vymezené ve druhém odstavci se přesunul také požadavek na spáchání činu veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném.

Kvalifikovanou skutkovou podstatu podle tohoto odstavce naplní také ten, „*kdo spáchá čin jako člen organizované skupiny*“, nebo ten, „*kdo pokračuje v páchání takového činu po delší dobu*“. Za naplnění této kvalifikované skutkové podstaty zákon nově stanoví horní hranici trestní sazby 5 let.¹⁴³

Nejpřísněji bude potrestán ten, „*kdo spáchá čin na větším počtu zvířat, způsobí takovým činem týranému zvířeti trvalé následky na zdraví nebo smrt, spáchá čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem nebo kdo spáchá takový čin opětovně*“.¹⁴⁴

Zde došlo k největšímu zpřísnění, neboť horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody již dosahuje šesti let, a tedy tento trestný čin již není přečinem, ale zločinem. Procesní postup, který byl možný v případě přečinu, zde tak nadále nebude možný. Změna se týká také dolní hranice trestní sazby, která je u této kvalifikované skutkové podstaty dva roky, což znamená, že v takovém případě nebude dále možné tyto případy vyřídit trestním příkazem bez projednání v hlavním líčení podle § 314e trestního řádu. To by mělo reflektovat závažnost daného jednání a pachatel by tak měl být vystaven společenskému tlaku, který je spojen s účastí na hlavním líčení.¹⁴⁵

3.3.2. Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti

Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti byl zaveden v roce 2009, předchozí trestní zákoník toto jednání nijak nepostihoval.¹⁴⁶ Skutkovou podstatu naplní ten, „*kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt*“¹⁴⁷. Důležitý je zde pojem „hrubá nedbalost“, který trestní zákoník vymezuje tak, že „*trestný čin je spáchán z hrubé nedbalosti, pokud přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o jeho zřejmé*

¹⁴² Důvodová zpráva k zákonu 114/2020 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁴³ § 302 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

¹⁴⁴ § 302 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

¹⁴⁵ KUBÍKOVÁ, Gabriela. K novele trestního zákoníku zpřísnující tresty za týrání zvířat. České právo životního prostředí. 2020, s 44.

¹⁴⁶ JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo hmotné. 8 aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s 795.

¹⁴⁷ § 303 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

*bezohlednosti k zájmům chráněným trestním zákonem“.*¹⁴⁸ Toto ustanovení má dopadat na případy z praxe, kdy osoba, která se má o zvíře starat, je ponechá bez potřebné péče a vystaví je tak strádání hladem, žízní nebo působení klimatických vlivů.¹⁴⁹ Skutková podstata tohoto trestného činu tak může být naplněna v případě, že je zvíře zejména v letních měsících ponecháno v uzavřeném autě na přímém slunci, kde za velmi krátkou dobu dojde k přehřátí či udušení. Stejně tak ponechání zvířete v zimě bez možnosti přístupu dovnitř či na jiné vhodné teplé místo, což vede k podchlazení a následné smrti, může naplnit tuto skutkovou podstatu. Často se také jedná o případy, kdy je zvíře ponecháno bez potřebné výživy. Nesmí se však jednat o úmyslné vyhladovění, neboť takové jednání směřuje k naplnění skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat.¹⁵⁰

3.3.3. Chov zvířat v nevhodných podmínkách

Novelou trestního zákoníku byl mezi trestné činy v této hlavě zařazen nový trestný čin, který míří zejména na výše zmiňované množírny. Dosud totiž neexistovala právní úprava, která by přímo toto jednání postihovala. Trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách se tak dopustí ten, „*kdo chová větší počet zvířat v nevhodných podmínkách a tím ohrožuje jejich život nebo jim způsobuje značné útrapy*“¹⁵¹ nebo ten, „*kdo chová zvířata v nevhodných podmínkách za účelem obchodu, anebo kdo kořistí z takového chovu, a tím ohrožuje jejich život nebo jim způsobuje značné útrapy*“.¹⁵² Kvalifikovanou skutkovou podstatu podle třetího odstavce pak naplní pachatel, „*spáchá-li čin uvedený v odstavci 2 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 trvalé následky či smrt zvířeti, nebo spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny*“. Za naplnění této kvalifikované skutkové podstaty trestní zákoník stanovuje trest odnětí svobody s horní hranicí osm let, jedná se tedy již o zločin.

Ještě přísněji bude potrestán pachatel, který naplní kvalifikovanou skutkovou podstatu podle čtvrtého odstavce, a to „*spáchá-li čin uvedený v odstavci 2 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 trvalé následky či smrt většímu počtu zvířat, nebo spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou*

¹⁴⁸ § 16 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

¹⁴⁹ JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo hmotné. 8 aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s 795.

¹⁵⁰ JAKOUBKOVÁ, Alžběta. Nové tendence v ochraně zvířat II. Trestněprávní aspekty týrání domácích mazlíčků. Právo 21 [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/nove-tendence-v-ochrane-zvirat-ii-trestnepravni-aspekty-tyrani-domacich-mazlicku>.

¹⁵¹ § 302a odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

¹⁵² § 302a odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

skupinou působící ve více státech“. Zde trestní zákoník stanovuje horní hranici trestu odnětí svobody na 10 let, jedná se tedy rovněž o zločin.¹⁵³

Ačkoli je novela většinou společností přijímána spíše kladně, neboť se na první pohled zdá, že se jedná o velký krok kupředu v ochraně zvířat, ne všichni z odborné veřejnosti se na ni dívají se stejným nadšením. Lze se tak například setkat s kritikou skutečnosti, že samotný pojem „*nevhodné podmínky*“ je nedostatečně vymezen a v aplikační praxi bude jistě činit potíže. Dále autor kritického článku upozorňuje na to, že představy o vhodnosti podmínek pro chov se mohou v různých případech lišit, neboť jiné představy bude mít provozovatel velkochovu oproti například spolku ochránců zvířat, což může působit potíže v trestním řízení, kde bude nejspíše nutné znalecké dokazování.¹⁵⁴

Kritizováno je rovněž zakotvení zcela nového trestného činu, přičemž autor článku namítá, že je zbytečné, neboť jsou zde možnosti postihu na úrovni administrativní, které by se dle jeho názoru v souladu se zásadou subsidiarity trestní represe měly využívat jako první a až poté, co by se jejich využití ukázalo jako neúčinné, teprve dané jednání postihovat na úrovni práva trestního, jakožto prostředku *ultima ratio*.¹⁵⁵

Autor článku je dále přesvědčen, že provozování množírny je protiprávní činností, která, je-li provozována dlouhodobě, za úplatu a živnostenským způsobem, podléhá posouzení jako trestný čin neoprávněného podnikání podle § 251 trestního zákoníku, a tedy se nedá říct, že by doposud tato činnost nebyla vůbec trestná. Celkově tedy podle něj novela přinesla spíše vytvoření nových výkladových a aplikačních problémů než efektivnější řešení v oblasti ochrany zvířat.¹⁵⁶

Shrnutí

Lze shrnout, že v posledních letech se ochrana zvířat před týráním a jiným nepříznivým zacházením dostává do popředí, zlé nakládání se zvířaty je více kriminalizováno. Dle mého názoru je také zavedení nového trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách krok správným směrem, neboť právě Česká republika je bohužel na předních příčkách, co se týče produkce a vývozu „*levných štěňat*“.¹⁵⁷ Poněkud nešťastné se mi však zdá, že novelizace

¹⁵³ Procesní důsledky kategorizace na přečiny a zločiny viz výše.

¹⁵⁴ JELÍNEK, Jiří. K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla. Advokátní deník [online]. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/08/19/k-nove-trestnepravni-ochrane-zvirat-aneb-trefit-kozla/>.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ KUBÍKOVÁ, Gabriela. K novele trestního zákoníku zpřísňující tresty za týrání zvířat. České právo životního prostředí. 2020, s 44.

veterinárního zákona přináší zpřísnění jen týkající se chovu psů, nikoli však koček, které jsou však v českých domácnostech chovány stejně často jako právě psi. Koček se netýká ani povinné označení čipem, ani hlášení počtu zvířat samičího pohlaví, což dle mého názoru může vést k tomu, že kočky budou na rozdíl od psů stále nekontrolovatelně množeny a jelikož není možné, aby všechna nová koťata byla umístěna k novému chovateli, může docházet k nehumánnímu zbavování se přebytečných koťat.

Lze tedy považovat za vhodné a zodpovědné chování chovatele kočky, který i přes absenci zákonné povinnosti v České republice své zvíře čipem opatří, neboť takto označené zvíře má v případě zatoulání mnohem větší šanci, že se ke svému chovateli vrátí. De lege ferenda je potom ke zvážení, zda není vhodné uzákonit povinné čipování alespoň chovných koček, kde je možné inspirovat se rakouskou úpravou, která bude popsána v poslední kapitole.

4. Role orgánů veřejné správy na úseku ochrany zvířat

4.1. Státní veterinární správa

Státní veterinární správa je správním úřadem s celostátní působností zřízeným na základě veterinárního zákona. Podle ustanovení § 15 odst. 3 zákona č. 2/1969 Sb., zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, je podřízena ministerstvu zemědělství a vykonává úkoly státní správy v oblasti veterinární péče. Je složena z Ústřední veterinární správy (dále „ÚVS“) a jednotlivých krajských veterinárních správ (dále „KVS“), pro Prahu je to potom Městská veterinární správa, a jejich inspektorátů, což jsou oblastní pracoviště. Činností ÚVS je především řízení, organizace, koordinace a metodická činnost, z hlediska ochrany zvířat je tedy nejpodstatnější kontrolní činnost jednotlivých KVS.¹⁵⁸ Úloha KVS je stanovena zákonem na ochranu zvířat takto: *„Krajské veterinární správy a na území hlavního města Prahy Městská veterinární správa na úseku ochrany zvířat vykonávají dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právníckým osobám¹⁵⁹, na základě kontrolního zjištění mohou vydávat v případě porušení právních předpisů na úseku ochrany zvířat proti týrání rozhodnutí o závazném pokynu k odstranění zjištěných nedostatků; v tomto rozhodnutí stanoví, jaká právní povinnost byla porušena, jakým způsobem a v jaké lhůtě mají být zjištěné nedostatky odstraněny, a kontrolují odstranění těchto nedostatků¹⁶⁰ a podávají podněty obecním úřadům obcí s rozšířenou působností k projednávání přestupků vyplývajících z porušení povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým nebo právníckým osobám na úseku ochrany zvířat“¹⁶¹.*

Dozor nad dodržováním podmínek stanovených chovatelům vykonává KVS, která je místně příslušná podle místa, kde je předmětné zvíře chováno¹⁶², přičemž dozor je možno definovat jako zákonem povolenou činnost správy, při které dozorčí orgán, kterým je zde KVS, sleduje chování nepodřízených subjektů (chovatelů) a ve věcech své specializované působnosti je porovnává s chováním žádoucím, tj. porovnává soulad s právními předpisy či akty vydanými na jejich základě, a při zjištění, že právo bylo porušeno, uplatňuje prostředky nápravy,

¹⁵⁸ Příručka státní veterinární správy Jak postupovat v případě týrání zvířat. Informace pro obce s rozšířenou působností. Dostupné na: https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Prirucka-ORP-2019.pdf?fbclid=IwAR3RGaTecNONPw8aDP1fHP0kZ-a08-M6_Fz6hJrXozsL5zG6Pnx2P4RMi6g.

¹⁵⁹ § 22 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁶⁰ § 22 písm. l) zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁶¹ § 22 písm. m) zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁶² Příručka státní veterinární správy Jak postupovat v případě týrání zvířat. Informace pro obce s rozšířenou působností. Dostupné na: https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Prirucka-ORP-2019.pdf?fbclid=IwAR3RGaTecNONPw8aDP1fHP0kZ-a08-M6_Fz6hJrXozsL5zG6Pnx2P4RMi6g.

popřípadě ukládá sankce.¹⁶³ Správní dozor lze členit z hlediska frekvence na soustavný, jednorázový a incidenční¹⁶⁴, přičemž KVS vykonává nejen dozor soustavný, který se řídí především plánem kontrol stanoveným dle analýzy rizik, ale zejména dozor incidenční, ke kterému dochází právě na základě úředního nebo soukromého podnětu.¹⁶⁵ Výkonem dozoru může být pověřen pouze odborný pracovník s vysokoškolským vzděláním v oblasti veterinárního lékařství a hygieny, který získal osvědčení o způsobilosti po úspěšném složení zkoušek podle zkušebního řádu a prokázal v rámci zkoušky znalost právních předpisů vztahujících se k činnosti jím vykonávané.¹⁶⁶ I zde se tak projevuje princip odbornosti.

Při výkonu dozoru disponuje pověřená osoba řadou dozorčích oprávnění, jako vstup do objektů, kde jsou zvířata chována, prohlídka a předvedení zvířete, vyžádání potřebných dokumentů od chovatele, případně pořízení obrazové dokumentace k zajištění důkazů, kdy kontrolovaný chovatel má povinnost poskytnout součinnost, která je zajišťována především možností udělení pokuty.¹⁶⁷ Z oprávnění ke vstupu je však vyjmuto obydlí chovatele, do kterého má pověřená osoba vykonávající dozor právo vstupu pouze v součinnosti s Policií České republiky, a to na základě soudně nařízené prohlídky.¹⁶⁸ Na základě předchozího šetření KVS následně obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podává podněty k projednání přestupků, které vyplývají z porušení povinností, jež byly chovatelům uloženy, a rovněž návrhy na zvláštní opatření, jakým je například náhradní péče.¹⁶⁹

4.2. Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Většina kompetencí v oblasti ochrany životního prostředí je ze všech kategorií obcí svěřena právě obcím s rozšířenou působností.¹⁷⁰ Pravomoci a povinnosti obecních úřadů takovýchto obcí v oblasti ochrany zvířat stanovuje § 24a zákona na ochranu zvířat proti týrání a některá další ustanovení tohoto zákona, kdy hned v prvním odstavci § 24a uvádí, že obecní úřad obce

¹⁶³ SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s 230.

¹⁶⁴ SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s 231.

¹⁶⁵ Příručka státní veterinární správy Jak postupovat v případě týrání zvířat. Informace pro obce s rozšířenou působností. Dostupné na: https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Prirucka-ORP-2019.pdf?fbclid=IwAR3RGaTecNONPw8aDP1fHP0kZ-a08-M6_Fz6hJrXozsL5zG6Pnx2P4RMi6g.

¹⁶⁶ § 26 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁶⁷ SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s 232.

¹⁶⁸ Příručka státní veterinární správy Jak postupovat v případě týrání zvířat. Informace pro obce s rozšířenou působností. Dostupné na: https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Prirucka-ORP-2019.pdf?fbclid=IwAR3RGaTecNONPw8aDP1fHP0kZ-a08-M6_Fz6hJrXozsL5zG6Pnx2P4RMi6g.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ JELÍNKOVÁ, J. Občan, spolek, obec a úřad v ochraně životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2017, s 43.

s rozšířenou působností rozhoduje o zvláštním opatření podle § 28a a § 28b a o předběžné náhradní péči podle § 28c, včetně náhrady nákladů za toto opatření.¹⁷¹

4.2.1. Zvláštní opatření

Obecní úřad obce s rozšířenou působností může na návrh krajské veterinární správy nařídit a zajistit umístění týraného zvířete do náhradní péče, nařídit chovateli zajistit opatření ke snížení počtu zvířat včetně jejich usmrcení v souladu s tímto zákonem, dochází-li k jejich týrání, nařídit chovateli pozastavení činnosti, při které dochází k týrání zvířat, a to do doby odstranění závad, nařídit vlastníkovvi zvířete zajistit utracení zvířete odborně způsobilou osobou podle veterinárního zákona, pokud je dán důvod k usmrcení zvířete podle § 5 odst. 2 písm. b) nebo nařídit chovateli umožnit provádění péče o zvíře jinou osobou na pozemku, ve stájích nebo v jiných objektech chovatele, kde se zvíře nachází.¹⁷² V případě podezření na závažný případ, u kterého by rychlé jednání mohlo být rozhodující pro život zvířete, může KVS požádat zástupce obce o přímou účast na kontrole, aby bylo možné vydat zvláštní opatření přímo na místě.¹⁷³ Jestliže lze ve správním řízení očekávat uložení propadnutí týraného zvířete nebo rozhodnutí o jeho zabrání, může obecní úřad obce s rozšířenou působností nařídit předběžnou náhradní péči. Takové rozhodnutí je vykonatelné ihned po jeho vyhlášení a odvolání proti němu nemá suspenzivní účinek.¹⁷⁴

4.2.1.1. Náhradní péče o týrané zvíře

Náhradní péče o týrané zvíře je jednou z forem zvláštních opatření uvedených v § 28a zákona na ochranu zvířat proti týrání. K umístění do náhradní péče je nutné, aby to vyžadoval zdravotní stav zvířete, což musí být odůvodněno v návrhu krajské veterinární správy na nařízení zvláštního opatření, anebo se musí jednat o situaci opakování týrání zvířete, přičemž za opakované týrání považujeme případ, kdy chovatel byl již v minulosti potrestán za obdobný správní delikt nebo dokonce odsouzen za trestný čin.¹⁷⁵ Pokud je již zvíře umístěno v předběžné náhradní péči,

¹⁷¹ § 24a odst. 1 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁷² § 28a odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁷³ Příručka státní veterinární správy Jak postupovat v případě týrání zvířat. Informace pro obce s rozšířenou působností. Dostupné na: https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Prirucka-ORP-2019.pdf?fbclid=IwAR3RGaTecNONPw8aDP1fHP0kZ-a08-M6_Fz6hJrXozsL5zG6Pnx2P4RMi6g.

¹⁷⁴ § 28c odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁷⁵ RENNEROVÁ, Zuzana. Nová pravidla pro zájmové chovy psů a koček - II. část. Právní prostor [online]. [cit. 2022-02-16].

bude v rozhodnutí o nařízení umístění týraného zvířete do náhradní péče pouze výrok o povinnosti strpět umístění týraného zvířete do náhradní péče. Chovatel již totiž z důvodu předběžné náhradní péče nemůže se zvířetem disponovat.¹⁷⁶

V případě vydání rozhodnutí o umístění zvířete do náhradní péče je vlastník zvířete, kterému bylo oznámeno rozhodnutí o umístění zvířete do náhradní péče, povinen zvíře obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností vydat. Není-li zvíře v určené lhůtě správnímu orgánu vydáno, může být tomu, kdo je má u sebe, odňato.¹⁷⁷

¹⁷⁶ Výklad k problematice zvláštního opatření, zejména k umístění týraného zvířete do náhradní péče, podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů. In: EAGRI.cz [online]. 31.1.2017 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/518405/_2017Nahradni_pece.pdf.

¹⁷⁷ § 28b odst. 3 zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

5. Spolky na ochranu zvířat

Velmi důležitou roli v oblasti ochrany zvířat mají i různé spolky a neziskové organizace, jejichž cílem je pomáhat zvířatům v nouzi. Zejména v případech, kdy je nutné umístit zvíře do náhradní péče, a to zejména, jedná-li se o větší počet zvířat odebraných z nevyhovujících podmínek, bývá umístění složité. Právě pro tyto účely je na webových stránkách Státní veterinární správy dostupná databáze takovýchto spolků¹⁷⁸ (včetně jejich aktuální kapacity), které jsou schopny zajistit náhradní péči a poskytnout umístěným zvířatům zázemí a veterinární péči. V některých případech je dokonce z kapacitních důvodů nutné, aby se na takovém zásahu podílelo hned několik spolků najednou.¹⁷⁹

Při převzetí zvířat do náhradní péče spolek zajišťuje veterinární péči o převzatá zvířata, která bývají často ve velmi špatném stavu. Nutností bývá zvířata naočkovat a odčervit, zpravidla je však nutná i další veterinární péče, jako je ošetření zubů, srsti nebo přerostlých drápů. Výjimkou však nebývají ani závažnější zdravotní potíže zvířat způsobené zanedbáním péče nebo týráním. Příkladem je možno uvést obzvláště závažný případ zanedbání péče o psa, který řešila organizace Československý kastrační program, kdy převzala do péče psa s uhnílou spodní čelistí.¹⁸⁰

5.1. Náhradní péče v domácnosti (tzv. pěstounská péče)

U náhradní péče poskytované spolky je možno rozlišovat, zda se jedná o péči uskutečňovanou ve vlastních zařízeních, nebo zda zde funguje tzv. pěstounská péče, což je péče na principu umístění zvířat do vlastních domácností členů spolku.¹⁸¹ Velkou výhodou tzv. pěstounské péče je možnost individuálního přístupu ke zvířeti, který v klasickém útulkovém zařízení není dost dobře možný,

¹⁷⁸ Databáze je dostupná na: <https://www.svscr.cz/registrovane-subjekty-svs/registrovane-utulky-pro-zvirata/>.

¹⁷⁹ Veterina v Plavsku odebrala desítky jorkšírů. Chovali je v příšerných podmínkách. Deník.cz [online]. 10.12.2021 [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/krimi/veterina-v-plavsku-odebrala-na-50-jorksiru-chovali-je-v-prisernych-podminkach-20.html>.

¹⁸⁰ Pejsek s uhnílou čelistí se dal zázračně dohromady: Už se zase raduje ze života. Blesk.cz [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pribehy/642376/pejsek-s-uhnilou-celisti-se-dal-zazracne-dohromady-uz-se-zase-raduje-ze-zivota.html>.

¹⁸¹ Kolektiv autorů: Novela veterinárního zákona [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://akrp.cz/index.php/cz/aktuality/novela-veterinarniho-zakona>.

nicméně právě v případě, že je na tom zvíře velmi špatně, ať už po fyzické, nebo i psychické stránce, může být velmi přínosný. Právě v domácím prostředí s individuální péčí je možno řešit problémy zvířete efektivněji, neboť pečovateli se zpravidla nestará o velký počet zvířat, a tak má možnost s daným zvířetem pracovat a všimnout si změn v jeho chování i případného zdravotního stavu. Rovněž takové zvíře získává sociální a hygienické návyky, které jsou nedocenitelné v případě umístění k novému chovateli natrvalo.¹⁸²

Velmi prospěšná je tato péče dle mého názoru také při samotném hledání nového trvalého domova pro zvíře, neboť dočasný chovatel-pěstoun dokáže velmi dobře odhadnout chování daného zvířete právě na základě osobní zkušenosti a je tak schopen posoudit, zda je zvíře vhodné například do rodiny s dětmi či jak reaguje při styku s dalším zvířetem, čímž se dá efektivně předejít situaci, že bude zvíře opakovaně vraceno právě z důvodů jako agresivita k dítěti nebo jiným zvířatům. Jako nevýhoda takové péče se však může jevit možnost, že se zvíře na svého dočasného chovatele-pěstouna natolik zafixuje, že by pro něj byla změna chovatele psychicky velmi náročná.¹⁸³

5.2. Adopce zvířete

Spolky bývají velmi aktivní v oblasti hledání nového trvalého domova pro zvíře, které jim bylo svěřeno. V posledních letech je velmi rozšířeným způsobem hledání zájemce o zvíře inzerce na sociálních sítích, neboť právě sociální sítě mají značný dosah, a to i mezinárodní. Zde může být příkladem organizace Chrti v nouzi, která zachraňuje chrtý ze Španělska a Irska, kde z důvodu mnohaleté lovecké tradice dochází k jejich zneužívání, týrání a poté k nehumánnímu zbavování se těchto psů, a hledá jim díky sdílení na sociálních sítích nové domovy po celé Evropě včetně české republiky.¹⁸⁴ Být aktivní na sociálních sítích je pro spolky velmi výhodné i v případě, že je třeba sehnat sponzory nebo finanční prostředky, neboť jako neziskové organizace bývají tyto spolky velmi závislé právě na příspěvcích dobrovolníků. Stejně tak sdílení fotografií a videí nabízených zvířat přiláká větší množství zájemců a může velmi urychlit proces hledání nového domova. Nový domov je však třeba hledat pečlivě.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Irský dostihový Greyhound In: Chrtivnouzi.cz. Dostupné na: https://www.chrtivnouzi.cz/clanky_pod_3/90.html.

Právě z důvodu, aby se předešlo opakování situace, že by zvíře bylo novým chovatelem týráno, nebo že by mu nebyly poskytnuty dostatečné podmínky s ohledem na jeho psychický i fyzický stav, se snaží spolky co nejdůsledněji prověřovat zájemce o zvíře, k čemuž slouží tzv. adopční dotazníky. V dotazníku musí nový zájemce zodpovědět otázky typicky týkající se prostředí, do kterého by bylo zvíře umístěno, zda jsou v domácnosti děti nebo jiná zvířata, zda už zájemce má s chovem nějaké zkušenosti nebo například i důvod pořízení zvířete.¹⁸⁵

Vyplnění adopčního dotazníku bývá jednou z podmínek úspěšné adopce. Další podmínkou, se kterou je možno se velmi často setkat, je souhlas s budoucí kastrací zvířete.¹⁸⁶ Dospělá zvířata většinou odcházejí k novému majiteli již kastrováná, štěňata a koťata mívají často ve smlouvách o adopci dodatek o povinnosti nového chovatele zajistit kastraci do určitého věku zvířete.

Aby však vůbec adopce zvířete z útulku mohla proběhnout, je nezbytné, aby se nejprve vyřešil právní vztah původního chovatele k danému zvířeti. Pokud je nalezeno opuštěné zvíře, nejdříve se zkoumá, zda je opatřeno nějakým způsobem identifikace. Jak již bylo zmíněno výše, u psů platí zákonná povinnost čipování, každý nalezený pes by tedy měl být opatřen čipem, nicméně v praxi tomu tak zatím není, případně pes sice čip má, ale není přihlášen v žádném z registrů, a tedy podle něj není možné původního chovatele dohledat. U koček povinnost opatřit zvíře čipem není, a tak bývá mnohem složitější vypátrat původního vlastníka. Navíc, co se týče koček, je zde početná populace divoce žijících koček, a tak je možné, že pokud se najde kočka bez označení, tak ani žádného původního vlastníka nemá.

Každý provozovatel útulku pro zvířata je povinen provozovat internetové stránky útulku a zveřejňovat na nich aktuální seznam všech zvířat v útulku s jejich fotografií a datem a místem nález¹⁸⁷, kdy cílem této povinnosti je efektivně informovat veřejnost o ztracených a nalezených zvířatech a zvýšit počet zvířat, která budou z útulku vyzvednuta jejich původními chovateli.¹⁸⁸ Většina útulků má rovněž z výše popsaných důvodů i účty na sociálních sítích, kde je informování veřejnosti o nalezených zvířatech rychlejší.

¹⁸⁵ Dotazník k adopci psa In: Dog-point.cz Dostupné na: <https://www.dog-point.cz/nasi-psi/dotaznik>.

¹⁸⁶ Informace k adopci psa. In. Dog-point.cz Dostupné na: <https://www.dog-point.cz/nasi-psi/informace-k-adopci>.

¹⁸⁷ § 25 odst. 4 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁸⁸ RENNEROVÁ, Zuzana. Nová pravidla pro zájmové chovy psů a koček - II. část. Právní prostor [online]. [cit. 2022-02-16].

Občanský zákoník stanovuje, že „je-li nalezeno zvíře zjevně určené k zájmovému chovu a nepřihlásí-li se o ně nikdo do dvou měsíců od vyhlášení nálezů, nabude k němu nálezcův vlastnické právo“.¹⁸⁹ V případě, že se však nálezcův o takové zvíře nechce nebo nemůže postarat, může obec svěřit zvíře do péče osobě, která provozuje útulek pro zvířata. V takovém případě pak může tato osoba se zvířetem volně nakládat, pokud se o ně nikdo nepřihlásí do čtyř měsíců ode dne, kdy jí bylo zvíře svěřeno, přičemž byl-li nález vyhlášen až po předání zvířete, počne lhůta běžet od vyhlášení nálezů.¹⁹⁰

V případě, kdy je tedy nalezené zvíře umístěno do útulku, je možné je nabízet k adopci až po uplynutí čtyřměsíční lhůty, která zde chrání původního chovatele a během které se zvířetem nesmí útulek libovolně nakládat. V úvahu tedy nepřichází ani kastrace, pokud by nebyla neodkladně nutná vzhledem ke zdravotnímu stavu zvířete.

Jiná situace nastává, je-li zvíře svěřeno do péče útulku na základě rozhodnutí KVS o svěřením zvířete do náhradní péče. Toto zvláštní opatření neznamená samo o sobě automaticky zánik vlastnického práva původního vlastníka ke zvířeti. Vlastnické právo zanikne pouze při splnění podmínek uvedených v § 28a odst. 6 zákona na ochranu zvířat proti týrání, tedy pokud osoba, jejíž zvíře bylo umístěno do náhradní péče, neuhradí náklady podle § 28a odst. 6 věty první do 3 měsíců ode dne oznámení rozhodnutí o nákladech, a zvíře je vlastnictvím této osoby. V takovém případě může obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodnout, že se zvíře stává vlastnictvím státu.¹⁹¹

Dále je zde možnost sankčního opatření, a to propadnutí týraného zvířete podle § 27b zákona na ochranu zvířat proti týrání. Tuto sankci je možno uložit pouze vlastníkovu zvířete, tedy jestliže týrané zvíře náleží pachateli správního deliktu. Ukládá se v případě, že nelze po posouzení všech okolností případu předpokládat, že dojde k nápravě pachatele a zároveň je nepochybné, že nebude v budoucnosti zabezpečena řádná péče o zvíře, konkrétně tehdy, je-li důvodná obava, že pachatel správního deliktu bude v týrání zvířete pokračovat, nebo neposkytne týranému zvířeti péči, kterou vyžaduje jeho zdravotní stav. Uložení této sankce znamená vždy zánik vlastnického práva ke zvířeti a zvíře se stává majetkem státu, a to po nabytí právní moci rozhodnutí o správním deliktu.

¹⁸⁹ § 1059 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník.

¹⁹⁰ § 1059 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník.

¹⁹¹ Výklad k problematice zvláštního opatření, zejména k umístění týraného zvířete do náhradní péče, podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů. In: EAGRI.cz [online]. 31.1.2017 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/518405/_2017Nahradni_pece.pdf.

Tuto sankci nelze uložit tomu, kdo chovaná zvířata nevlastní (např. provozovatel psího hotelu).¹⁹²

¹⁹² Tamtéž.

6. Prevence a návrhy de lege ferenda

Zásada prevence prostupuje nejen celým právem životního prostředí, ale celým právním rádem jako takovým. Vychází z předpokladu, že je výhodnější újmě předcházet, než ji následně napravovat. S touto zásadou také velmi úzce souvisí zásada informovanosti a osvěty, neboť zejména ten, kdo má dostatek informací, je schopen účinné prevence, přičemž právě osvěta patří v oblasti životního prostředí mezi mimoprávní prostředky hrající klíčovou roli v ochraně životního prostředí. Právo je totiž významným, ale nikoli jediným prostředkem a nástrojem ochrany.¹⁹³

V oblasti chovu zvířat je velmi důležitá informovanost již při samotném procesu pořizování zvířete, proto se zde pokusím popsat výhody a nevýhody pořízení zvířete z chovu s průkazem původu a bez něj a výhody kastrace jako prevence množení nechtěných zvířat. Na konci této kapitoly se budu věnovat srovnání se zahraniční právní úpravou, a to s úpravou rakouskou a belgickou, jakožto možnými inspiračními zdroji de lege ferenda.

6.1. Prevence množení

Jedním z důležitých faktorů při pořizování zvířete bývá nepopíratelně cena samotného zvířete. Pro některé nové chovatele může být právě cena dokonce faktorem nejdůležitějším, a tak se ve snaze ušetřit rozhodne pro pořízení štěněte či kotěte, které bývá inzerováno s lákavou cenou jako „čistokrevné bez PP“ nebo „po rodičích s PP“. Takové štěně nebo kotě bez PP však nového chovatele může přijít mnohem draž, než si na první pohled myslí. U chovu bez PP totiž nejsou totiž hlídány vady vzhledu, jako například křivé nohy, předkus či podkus, ale rovněž nikdo nehlídá ani závažnější vady, než jsou ty estetické. Zvířata bez PP nejsou testována na genetické choroby, nehlídá se příbuzenské křížení a velmi často také dochází k odstavení a odebrání mláďete předčasně, přičemž podle zákona na ochranu zvířat proti týrání je minimální věk pro odběr štěňat od feny je podle zákona na ochranu zvířat proti týrání 50 dní¹⁹⁴ a pro odběr koťat od kočky 84 dní¹⁹⁵. Tím, že nejsou hlídány výše uvedené problémy, mohou vznikat novému chovateli velmi vysoké náklady při následné veterinární péči, takže ve výsledku se takové levné štěně nebo kotě může velmi prodražit. Jako názorný příklad zde může sloužit pes plemene rottweiler. Aby mohl být jedinec tohoto plemene uchovněn, nesmí na něm být proveden zákrok sloužící k zakrytí nebo odstranění

¹⁹³ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010, s 9.

¹⁹⁴ § 7a odst. 6 písm. c) zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁹⁵ § 7a odst. 7 písm. c) zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

exteriérové vady, stejně tak nesmí být uchovněni jedinci ve špatném zdravotním stavu a jedinci agresivní a bázlivi.¹⁹⁶ Dále jsou stanovena jednotlivá kritéria, která musí splňovat chovný pes i fena, kde je mimo jiné požadavek právě na vyšetření dysplazie loketního kloubu (DLK) a dysplazie kyčelního kloubu (DKK).¹⁹⁷ Právě toto dědičné degenerativní onemocnění je totiž velmi časté u psů velkých a obřích plemen a výrazně snižuje komfort pohybu psa, neboť typickým projevem je kulhání na postiženou končetinu, které se časem zhoršuje.¹⁹⁸

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že zvíře, které je uchovněno a jehož potomci mají nárok na průkaz původu, musí splňovat mnohem přísnější požadavky než zvíře bez tohoto průkazu. Tím, že mezi podmínky uchovnění u některých plemen patří právě určitá vyšetření (viz vyšetření na DLK a DKK výše), je zde mnohem větší jistota, že daný jedinec bude po zdravotní stránce v pořádku a neobjeví se zde skryté vady. Rovněž je zde jistota, že jeho exteriér bude odpovídat standardu plemene a nestane se tak, že ze štěněte či kotěte vyroste jedinec úplně jiného plemene a vzhledu.

Další nespornou výhodou chovu s PP je eliminace nežádoucích projevů chování, neboť jedinci vymykající se standardu, ať už přílišnou bázlivostí, nebo naopak agresivitou, nejsou k chovu připuštěni. Rovněž tím, že se jedná o oficiální a registrované chovné stanice, je zde větší transparentnost a nedochází zde k chovu v nevhodných podmínkách. Naopak u chovů bez PP není možno zaručit nic z výše uvedeného.

Lze tedy shrnout, že pokud se nový chovatel rozhodne pořídit si psa či kočku určitého plemene, na základě výše uvedených argumentů lze doporučit pořízení zvířete s PP. Pokud chovateli nezáleží tolik na vzhledu nebo vlastnostech specifických pro dané plemeno, jako vhodné řešení se jeví pořízení psa či kočky z útulku, které má mnohé výhody. Jednak pořizovací náklady bývají výrazně nižší, dále některá města při adopci psa z útulku snižují nebo odpouštějí poplatek ze psa¹⁹⁹ a v neposlední řadě chovatel udělá dobrý skutek.

6.2. Prevence přemnožení koček

Nejen v České republice, ale v celé Evropské unii se objevuje problém s velkým množstvím zvířat, která končí na ulici nebo v útulcích, protože není nikdo, kdo by o ně

¹⁹⁶ Zápisní řád RKČR – písm. B, bod 1.4, dostupné na: <http://www.rkcr.cz/images/2020/ZapisniRad2020.pdf>.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ JAHODA, Jiří. Dysplazie loketního kloubu u psa [online].[cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <http://www.veterina-info.cz/odborne-clanky/dysplazie-loketniho-kloubu-u-psu-16.html>.

¹⁹⁹ Viz kapitola 2.2.

měl zájem. Podle odhadů se na území členských států pohybuje až 100 milionů toulavých psů, v případě koček se odhaduje počet až dvojnásobný.²⁰⁰

Právní předpisy Evropské Unie zatím tuto situaci komplexně nijak neřeší, legislativa zabývající se touto problematikou je tedy odlišná v různých členských státech. U psů existuje vnitrostátní legislativa upravující jejich povinnou identifikaci ve 24 členských státech, u koček pouze ve 4. K povinné kastraci koček přistoupily z těchto čtyř států pouze dva, a to Belgie a Rakousko, a tedy právě těmto dvěma zemím se budu více věnovat.²⁰¹

V souvislosti s přemnožením nechtěných zvířat, která pak často končí jako bezprizorní, se často zmiňuje právě kastrace, což je operativní metoda zbavení zvířete reprodukční schopnosti tak, že se chirurgicky odstraní orgány plodnosti, tedy u fen a koček se jedná o odstranění dělohy a vejcovodů, u psů a kocourů pak o odstranění chámovodu a varlat. Kočky dosahují pohlavní dospělosti, a tedy schopnosti reprodukce, již kolem šestého měsíce a jsou schopny mít až tři vrhy koťat ročně²⁰², přičemž v jednom vrhu se průměrně narodí tři až pět koťat.²⁰³ V několika málo letech tak může nekastrovaný kocour a nekastrovaná kočka vyprodukovat obrovské množství koťat. Je na první pohled jasné, že pro takové množství koťat je nemožné najít trvalý domov, a tak končí v lepším případě v útulku, většinou však vyhozená na ulici, kde následně bývají často přejeta auty nebo zemřou v důsledku hladu, zimy, nemocí a nedostatku veterinární péče.²⁰⁴

Poměrně rozšířenou nehumánní metodou zbavování se nechtěných koťat je kromě vyhození na ulici také utopení. Utopení však patří mezi zakázané způsoby usmrcení (blíže viz kapitola 3), což znamená, že tímto jednáním se pachatel dopustí přestupku podle § 27 odst. 1 písm. b), za který je možno uložit pokutu až do výše milionu korun.²⁰⁵ Rovněž se může jednat i o trestný čin, neboť topení lze považovat za týrání trýznivým způsobem, což naplní skutkovou podstatu trestného činu týrání zvířat podle § 302 odst.

²⁰⁰ KODATOVÁ, Z. Preventivní opatření proti přemnožení koček, ochrana koček a psů před nelegálním množním. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3>.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² Sexuální a reprodukční aktivita koček. In: cit.vfu.cz. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://cit.vfu.cz/pohoda/reprodukce.htm>.

²⁰³ Porod a mateřské chování. In: cit.vfu.cz. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://cit.vfu.cz/pohoda/porod.htm>.

²⁰⁴ Proč kastrovat kočky [online]. [cit. 2022-02-21]. in: Feliti.cz Dostupné z: <https://www.feliti.cz/proc-kastrovat-kocky/>.

²⁰⁵ § 27 odst. 12 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., Zákon na ochranu zvířat proti týrání.

1 trestního zákona a v případě smrti zvířete i kvalifikovanou skutkovou podstatu podle § 302 odst. 3 písm. b) trestního zákona.²⁰⁶

S přemnožením divoče žijících koček jsou spojena i další úskalí. Jako příklad lze uvést skutečnost, že kočky loví například i vzácné druhy ptáků nebo ještěrek, čímž ohrožují jejich populaci. Regulace přemnožení koček je tak v souladu s cíli ochrany životního prostředí, neboť lovením vzácných druhů může dojít ke ztrátě biologické rozmanitosti neboli biodiverzity, a právě ztráta biodiverzity patří ke globálním problémům životního prostředí.²⁰⁷ Podle statistik je například v Kanadě lovení ptáků kočkami pravděpodobně největším zdrojem úmrtnosti ptáků souvisejícím s člověkem. Odhadem se může jednat až o 350 milionů kočkami usmrcených ptáků ročně. Ještě horší je podle statistik situace v USA, kde se počty ptáků, které usmrtí kočky, odhadují nejméně na 1,3 miliardy.²⁰⁸

Rovněž tyto kočky nemají žádnou veterinární péči, a tedy se mohou stát přenašeči infekčních chorob.²⁰⁹

Jako řešení problémů s přemnožením populace toulavých koček, které se rozmnožují geometrickou řadou, některá města a obce nabízí vlastní kastrovací program, respektive příspěvek. Příkladem takového města je Nymburk.²¹⁰

Pro srovnání úrovně ochrany zvířat z hlediska přemnožení a identifikace na konci kapitoly bude uvedeno, jak zákon řeší povinné a plošné kastrace koček Rakousku a dále uvedu srovnání s Belgií, kde je v tomto směru právní úprava nejpřísnější.

6.3. Centrální evidence psů

Jak již bylo zmíněno v rámci kapitoly o odpovědnosti chovatele, od 1.1.2020 platí zákonná povinnost označit každého psa staršího tří měsíců čipem a povinnost je rovněž

²⁰⁶ O obdobném případě informovala i média, viz Muž z Brna utopil kořata, může za to jít do vězení. Novinky.cz [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/muz-z-brna-utopil-kotata-muze-za-to-jit-do-vezeni-239784>.

²⁰⁷ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010, s 8.

²⁰⁸ TROUWBORST, Arie a Han SOMSEN. Domestic Cats (*Felis catus*) and European Nature Conservation Law—Applying the EU Birds and Habitats Directives to a Significant but Neglected Threat to Wildlife. *Journal of Environmental Law* [online]. 2019 [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/337603449_Domestic_Cats_Felis_catus_and_European_Nature_Conservation_Law-Applying_the_EU_Birds_and_Habitats_Directives_to_a_Significant_but_Neglected_Threat_to_Wildlife.

²⁰⁹ Toulavým kočkám města nepomáhají. Ukázala to první kastrovací mapa. Idnes.cz [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hobby/mazlicci/kastracni-mapa-toulave-kocky-obce-podpora.A190215_140946_hobby-mazlicci_bma.

²¹⁰ Viz kapitola 2.2.

spojená s uznáním platnosti očkování proti vzteklině. Tato nová legislativa má ale velký deficit, kterým je absence právního předpisu, jenž by chovateli psa ukládal povinnost čip psa zaregistrovat, čímž vznikají situace, že chovatel sice psa nechá označit čipem, ale čip nikam nezaregistruje, a tak sice splní povinnost uloženou veterinárním zákonem, jenže čip sám o sobě, bez registrace, naprosto postrádá význam. Označení psa, ať už čipem, nebo dříve i tetováním, má totiž plnit zejména funkci označovací. Podle takového označení má být dohledatelný vlastník zvířete v případě, že se zvíře zatoulá, že jej někdo ukradne, ale také v případě, že zvíře někoho napadne a je potřeba ověřit, zda má platné očkování.

V České republice funguje hned několik registrů²¹¹, kam je možné psa (případně i kočku, pokud se ji chovatel rozhodne čipovat) přihlásit, jenže přihlášení čipu je zpoplatněno. Někteří chovatelé tak ve snaze ušetřit čip nezaregistrují, takže není možné, aby byla splněna označovací funkce a čipování je vlastně k ničemu. Pokud je totiž nalezeno zatoulané zvíře, které má čip, ale ten není zaregistrovaný, není podle něj možné původního chovatele dohledat, a tak zvíře může strávit v útulku podstatně delší dobu, případně původní chovatel nemusí být nalezen vůbec.

Novela veterinárního zákona podle důvodové zprávy počítala se zřízením centrální evidence psů, která měla být spuštěna k 1.1.2022²¹², nicméně registr dosud spuštěn nebyl (tato informace je aktuální ke dni uzavření rukopisu diplomové práce), neboť vznik evidence nestihla projednat Poslanecká sněmovna do konce svého volebního období. Ministerstvo zemědělství tak nově zveřejnilo, že se se spuštěním centrální evidence psů počítá v roce 2023.²¹³

Jako alternativu k centrální evidenci psů je zatím možno využít registr pet pasů²¹⁴, neboť Komora veterinárních lékařů již několik let eviduje čísla čipů psů, kterým byl pet pas vystaven. Povinnost evidence pet pasů vyplývá z ustanovení § 4a odst. 6, který rovněž stanovuje, že Komora veterinárních lékařů umožní orgánům veterinární správy získávat z evidence veškeré údaje potřebné k výkonu veterinárního dozoru.

²¹¹ Jedním z registrů je například Help4pet, viz <https://www.help4pet.cz> nebo Back Home viz <https://www.backhome.cz>.

²¹² Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči (veterinární zákon), a další související zákony. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=1148&CT1=0>.

²¹³ Registry psů v ČR. Svscr.cz [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/registry-psu/>

²¹⁴ Webové stránky registru pet pasů: <https://petpas.vetkom.cz>.

Ačkoli není tento registr primárně určen k vyhledávání zatoulaných zvířat, je možné jej použít pro kontaktování chovatele, je-li nalezeno zatoulané zvíře. Nově je možné do této databáze zaregistrovat i zvíře, které má čip, ale pet pas mu vystaven nebyl. Vyhledávání v tomto registru je totiž možné nejen podle čísla pet pasu, ale i podle čísla čipu.²¹⁵

Možnost registrace čipu také stále nabízejí i soukromé registry, které rovněž umožňují vyhledávání podle čísla čipu nebo tetování. Jejich seznam je uveden na webových stránkách Státní veterinární správy.

6.4. Srovnání se zahraniční právní úpravou

6.4.1. Belgie

Co se týče řešení přemnožení koček, Belgie zavedla jako první země Evropské unie povinnou kastraci nechovných koček, a to již v roce 2012, kdy byl vydán *Arrêté royal relatif au plan pluriannuel de stérilisation des chats domestiques*, tedy *Královský výnos týkající se víceletého plánu sterilizace domácích koček*. Kočka musí být kastrována do pěti nebo šesti měsíců. Rovněž při předání novému chovateli, ať už při adopci z útulku, nebo při komerčním prodeji, musí každá kočka, která není určena jako chovná, do nového domova odcházet kastrována. Každý, kdo vlastní kočku pro chov, musí být zaregistrován jako chovatel nebo vlastník a každá změna vlastníka se zaznamenává.²¹⁶ Kastraci provádí veterinární lékař a do osmi dnů ji zaeviduje do databáze, přičemž pokud v této době kočka ještě není čipovaná, provede veterinář implantaci čipu současně se sterilizací. Sterilizovány jsou rovněž nechovné kočky pocházející ze zahraničí. Zde je výjimka pouze pro kočky doprovázející svého chovatele během cesty kratší než šest měsíců.²¹⁷

V Belgii funguje elektronická databáze koček (CatID), která je společná pro všechny regiony a obsahuje o registrované kočce tyto informace: identifikační číslo a datum identifikace, datum narození, pohlaví, datum sterilizace, plemeno, barva a typ srsti, název, údaje o odpovědné osobě a veterináři.²¹⁸

Přístup Belgie k chovu koček a řešení problému s populací toulavých koček povinnou kastrací je v souladu s průzkumem veřejného mínění zveřejněným v roce 2021, kde

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Arrêté royal relatif au plan pluriannuel de stérilisation des chats domestiques. Dostupné z: https://etaamb.openjustice.be/fr/arrete-royal-du-03-aout-2012_n2012024294.html.

²¹⁷ KODATOVÁ, Z. Preventivní opatření proti přemnožení koček, ochrana koček a psů před nelegálním množním. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3>.

²¹⁸ Tamtéž.

jako možnosti vypořádání se s tímto problémem byla navržena tato čtyři řešení: zvýšení počtu toulavých koček, které by byly odchyceny a předány útulku k adopci, zvýšení počtu toulavých koček, které by byly odchyceny, kastrovány a vypuštěny do kočičí kolonie spravované místním pečovatelem, zvýšení počtu toulavých koček, které by byly odchyceny a usmrceny, nebo nezasahovat vůbec. Ze všech dotazovaných souhlasilo s řešením pomocí kastrace a kočičích kolonií 76,3 % respondentů, naopak s možností regulace množství toulavých koček usmrcením souhlasilo jen 7,7 % dotázaných.²¹⁹

Vytvoření kočičích kolonií má hned několik výhod. Faktem je, že divoké kočky, které jsou odchyceny a kastrovány, je velmi problematické socializovat, protože dosud nebyly vůbec zvyklé na kontakt s člověkem. O takovou kočku tedy nebude zájem a v útulku tak může strávit i zbytek života. V případě, že je však vypuštěna do kočičí kolonie, může vést plnohodnotný život bez strádání hladem, neboť takové kolonie bývají spravovány dobrovolníky, kteří se starají o krmení.²²⁰

Kolonie kastrováných koček se jeví rovněž jako dobré řešení s ohledem na okolní obyvatele. Kastrování kocouři totiž nezpůsobují tolik hluku v období páření. Také se snižuje riziko kočičích chorob, které by mohly přenášet toulavé kočky a ohrožovat tak například kočky domácí. Mezi nejrizikovější choroby patří kočičí leukóza (FELV) a kočičí AIDS (FIV). Infekce FIV se nejčastěji vyskytuje právě u nekastrováných koček a k přenosu nemoci stačí jediné kousnutí, jelikož virus se nachází ve slinách infikovaných koček.²²¹

6.4.2. Rakousko

V Rakousku řeší problematiku chovu zvířat v zájmovém chovu především tyto dva právní předpisy, a to *Bundesgesetz über den Schutz der Tiere*, tedy *Federální zákon o ochraně zvířat*, a dále *Verordnung der Bundesministerin für Gesundheit über die Haltung von Wirbeltieren, die nicht unter die 1. Tierhaltungsverordnung fallen, über Wildtiere, die besondere Anforderungen an die Haltung stellen und über Wildtierarten, deren Haltung aus Gründen des Tierschutzes verboten ist*, tedy *Nářízení spolkového ministra zdravotnictví o chovu obratlovců, kteří nespádají pod 1. chovatelskou*

²¹⁹ Public opinions on seven different stray cat population management scenarios in Flanders, Belgium. Dostupné na: <https://biblio.ugent.be/publication/8697460/file/8698723.pdf>.

²²⁰ Chats errants : le contrôle par la stérilisation Dossier d'information aux communes. In: Gaia.be [online]. [cit. 2022-05-27]. Dostupné z: https://www.gaia.be/sites/default/files/campaigns/attachments/chats_dossiers_aux_communes.pdf.

²²¹ Tamtéž.

vyhlášku, o volně žijících zvířatech, která kladou zvláštní nároky na chov, a o volně žijících druhích zvířat, jejichž chov je zakázán z důvodu pohody zvířat (dále jen „2. nařízení“). Povinnost kastrace je upravena právě ve 2. nařízení tak, že pokud jsou kočky chovány s pravidelným přístupem na volné prostranství, musí být kastrovány veterinárním lékařem, pokud nejsou využívány k chovu.²²²

Právě toto ustanovení bylo zpřísněno oproti původnímu, kde se povinnost kastrace týkala koček, které měly přístup ven, ale s výjimkou koček chovaných výhradně uvnitř, koček používaných k chovným účelům a koček žijících na farmách/patřících farmářům. Toto původní ustanovení totiž často působilo potíže s interpretací, problematický byl zejména německý termín „bäuerliche Haltung“ (doslovně „chov na farmě“). Nyní je tak výjimka ponechána pouze pro kočky domácí (tj. bez přístupu ven) a pro kočky chovné.²²³

Toto 2. nařízení stanovuje poměrně přesné podmínky pro chov koček, a to například zákaz držení v klecích (s výjimkou krátkodobého umístění za účelem veterinárního ošetření), zákaz uvazování koček, a to i na krátkou dobu, nutnost vlastního úkrytu pro každou kočku při chovu ve skupinách, poskytnutí možnosti broušení drápků nebo nutnost zabezpečení oken v případě chovu v prostorách, kde hrozí nebezpečí pádu z okna.²²⁴ Zatímco Česká republika zavedla povinné čipování pouze u psů, Rakousko je i v této oblasti napřed a zákonem na ochranu zvířat zavádí povinné čipování všech chovných koček. Zákon stanovuje, že čipovaná kočka musí být rovněž zaregistrována do databáze.²²⁵ Rakouský zákon na ochranu zvířat dokonce chrání kočky a psy na takové úrovni, že je zakazuje zabíjet pro jídlo nebo jiné produkty.²²⁶

Rovněž pro chov psů vymezuje 2. nařízení poměrně přesné podmínky. Podle tohoto nařízení je povinnost při držení psa zajistit mu alespoň jednou denně možnost výběhu,

²²² Bod 2 odst. 10 přílohy 1 (minimální požadavky na chov savců) zákona Verordnung der Bundesministerin für Gesundheit über die Haltung von Wirbeltieren, die nicht unter die 1. Tierhaltungsverordnung fallen, über Wildtiere, die besondere Anforderungen an die Haltung stellen und über Wildtierarten, deren Haltung aus Gründen des Tierschutzes verboten ist (2. Tierhaltungsverordnung).

²²³ Important novelties in austrian animal welfare legislation as of 1/4/16 [online]. 2017 [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/323171123_Important_novelties_in_Austrian_animal_welfare_legislation_as_of_1416.

²²⁴ Bod 2 přílohy 1 (minimální požadavky na chov savců) zákona Verordnung der Bundesministerin für Gesundheit über die Haltung von Wirbeltieren, die nicht unter die 1. Tierhaltungsverordnung fallen, über Wildtiere, die besondere Anforderungen an die Haltung stellen und über Wildtierarten, deren Haltung aus Gründen des Tierschutzes verboten ist (2. Tierhaltungsverordnung)

²²⁵ § 24a odst. 4a Bundesgesetz über den Schutz der Tiere.

²²⁶ § 6 odst. 2 Bundesgesetz über den Schutz der Tiere.

a to podle jeho potřeby pohybu.²²⁷ Taková potřeba se jistě bude lišit v závislosti na plemeni psa i jeho věku. Dále pak psi chování převážně uvnitř musí mít možnost venčení za účelem vykonání potřeby několikrát denně a alespoň dvakrát denně musí být psům umožněn kontakt s člověkem. Specifikovány jsou i náhubky, které podle tohoto nařízení musí být přizpůsobeny velikosti a tvaru hlavy psa a musí být prodyšné; musí umožnit psovi dýchat a pít vodu.²²⁸ Dle 2. nařízení je možné chovat psa také venku, a i zde je stanoveno několik podmínek, jako zajištění úkrytu, který musí být vyroben z tepelně izolačního materiálu a navržen způsobem, aby se pes nemohl zranit a mohl ležet v suchu. Musí mít povrch vhodný pro psa, být udržován v suchu a čistotě a musí být dimenzován tak, aby se v něm pes byl schopen pohybovat i ležet.²²⁹ Pro odběr štěňat od matky 2. nařízení stanovuje hranici osmi týdnů věku²³⁰, pro odběr koťat je hranice stejná.²³¹

Shrnutí

Nejlepší možnou prevencí množiren se jeví informovanost společnosti, protože čím více budou chovatelé informováni o tom, jak rozpoznat dobrého chovatele od množitele, tím spíše se rozhodnou pro pořízení zvířete s průkazem původu, pokud vybírají zvíře zejména pro vlastnosti typické pro danou rasu. V případě, že je kritériem výběru spíše povaha než vzhled a novému chovateli nezáleží na konkrétní rase, je vhodným řešením adopce psa či kočky z útulku. Mnohdy je dokonce možné najít i v útulku zvíře požadované rasy.

Jako prevence přemnožení nechtěných zvířat se jako nejhumánnější a zároveň nejefektivnější řešení jeví kastrace, která je v souladu se zásadou prevence, neboť tím,

²²⁷ Bod 1.1 přílohy 1 (minimální požadavky na chov savců) zákona Verordnung der Bundesministerin für Gesundheit über die Haltung von Wirbeltieren, die nicht unter die 1. Tierhaltungsverordnung fallen, über Wildtiere, die besondere Anforderungen an die Haltung stellen und über Wildtierarten, deren Haltung aus Gründen des Tierschutzes verboten ist (2. Tierhaltungsverordnung)

²²⁸ Tamtéž

²²⁹ Bod 1.2. přílohy 1 (minimální požadavky na chov savců) zákona Verordnung der Bundesministerin für Gesundheit über die Haltung von Wirbeltieren, die nicht unter die 1. Tierhaltungsverordnung fallen, über Wildtiere, die besondere Anforderungen an die Haltung stellen und über Wildtierarten, deren Haltung aus Gründen des Tierschutzes verboten ist (2. Tierhaltungsverordnung)

²³⁰ Bod 1.1. přílohy 1 (minimální požadavky na chov savců) zákona Verordnung der Bundesministerin für Gesundheit über die Haltung von Wirbeltieren, die nicht unter die 1. Tierhaltungsverordnung fallen, über Wildtiere, die besondere Anforderungen an die Haltung stellen und über Wildtierarten, deren Haltung aus Gründen des Tierschutzes verboten ist (2. Tierhaltungsverordnung)

²³¹ Bod 2 přílohy 1 (minimální požadavky na chov savců) zákona Verordnung der Bundesministerin für Gesundheit über die Haltung von Wirbeltieren, die nicht unter die 1. Tierhaltungsverordnung fallen, über Wildtiere, die besondere Anforderungen an die Haltung stellen und über Wildtierarten, deren Haltung aus Gründen des Tierschutzes verboten ist (2. Tierhaltungsverordnung)

že se zvířeti operativně odstraní reprodukční orgány, předejdeme situaci, že se nechtěná mláďata narodí, a tak není třeba přistupovat k jejich usmrcování. V této oblasti hrají významnou roli spolky, které zajišťují kastrace zejména toulavých koček, čímž brání nejen jejich přemnožení a následnému umírání mláďat na podvýživu, nemoci či v důsledku zimy, ale rovněž chrání i životní prostředí, které může v důsledku přemnožení koček utrpět ztráty, jako například snížení populace ptactva, které je toulavými kočkami loveno jako potrava. Kromě spolků zde mají důležitou roli i obce, a to zejména ty, které mají vlastní obecně závaznou vyhláškou zavedený kastrací program, v jehož rámci přispívají svým obyvatelům na kastraci zvířat. Vzhledem k tomu, že vydávání obecně závazných vyhlášek je projevem ústavně zaručeného práva na samosprávu, nelze zákonem nařídit, aby takovou vyhlášku vydala každá obec, s přihlédnutím k výše uvedeným argumentům to však lze doporučit.

Zatímco Česká republika zcela postrádá plošnou úpravu kastrací, některé evropské státy takovou úpravu mají. Belgie uzákonila plošnou kastraci všech nechovných koček, v sousedním Rakousku je pro chovatele povinné kastrovat každou kočku, která není chovná a zároveň má přístup ven.

De lege ferenda by tedy bylo vhodné inspirovat se zahraniční úpravou a například po vzoru Rakouska zavést zákonnou povinnost pro chovatele koček kastrovat zvířata, která nejsou určena k chovu.

Závěr

Ochrana životního prostředí a zvířat se dostává do popředí a povědomí lidí, což je patrné z médií, která se v posledních letech velmi často zabývají různými kauzami souvisejícími s týráním zvířat. Jistě i tato mediální pozornost přiměla zákonodárce novelizovat právní předpisy poskytující ochranu zvířatům a zakotvit minimální standardy pro jejich chov a rozmnožování. Došlo tedy k zásadnímu posunu v oblasti celého práva, kdy zvíře už není dále považováno za zvláštní druh věci movité, ale za živého tvora nadaného smysly. Právě k této zvláštní povaze zvířete je nutno přihlížet, a v souladu s principem vysoké hodnoty zvířat je třeba zvířata chránit. Ochrana zvířat na úrovni administrativní i trestněprávní se tak posunula směrem k přísnějším postihům a novým zákonným definicím. Nejočekávanější novinkou je jistě zákonné vymezení pojmu „množirna“, které doposud chybělo. Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání nově také zakazuje prodej a předání zvířete na veřejném prostranství, což bývá označováno za jednu z typických praktik množitelů. V oblasti trestního práva mezi nejvýznamnější patří jistě zpřísnění trestu za spáchání trestného činu týrání zvířat, který se posouvá z kategorie přečinu do kategorie zločinu. Nelze opomenout ani úplně nový trestný čin, chov zvířat v nevhodných podmínkách, který reflektuje právě mediálně často zmiňovanou problematiku množíren a chovů koček a psů bez průkazu původu v nevyhovujících podmínkách. V neposlední řadě je zde také zcela nový druh trestu, a to zákaz chovu a držení zvířat.

Zákon také velmi přesně vymezuje, co je považováno za týrání zvířat a rovněž podává taxativní výčet důvodů, pro které může být zvíře usmrceno. Specifikuje rovněž i přípustné způsoby usmrcení, což je v souladu s principem snižování utrpení zvířat a zákazu usmrcení bez zákonného důvodu.

K problematice rozdílů v povinnostech pro chovatele psů a koček je nutno zmínit, že právní úprava stanovuje pro chovatele psů přísnější podmínky. Na rozdíl od chovatele kočky musí chovatel psa nechat svého psa naočkovat proti vzteklině a označit čipem. Pokud se jedná o chovatele feny, je zde povinnost hlášení tří a více fen v jedné domácnosti. S rozmnožováním psů pak souvisí povinnost vystavit evidenční list štěněte. Chovatele koček se žádná z těchto povinností netýká, povinnost identifikace kočky mají pouze chovatelé koček s průkazem původu, nicméně zde je možnost místo čipu zvolit tetování, ačkoli není doporučováno.

Co se týče orgánů činných na úseku ochran zvířat, silné postavení zde má Státní veterinární správa, přesněji pak jednotlivé krajské veterinární správy, které vykonávají dozor nad povinnostmi uloženými chovatelům zvířat a rovněž disponují sankčním oprávněním. Z kategorií obcí má pak nejrozsáhlejší pravomoci na úseku ochrany zvířat obec s rozšířenou působností, neboť právě obecní úřad obce s rozšířenou působností má pravomoc rozhodovat o zvláštním opatření a o předběžné náhradní péči. V oblasti ochrany zvířat jsou aktivní i různé spolky, které pomáhají pečovat o toulavá a nechtěná zvířata a hledat jim nové domovy.

K otázce možných změn *de lege ferenda* bych ráda zmínila možnost inspirace zahraničními zdroji, například zmíněným Rakouskem nebo Belgií. Z poslední kapitoly totiž plyne, že Česká republika i přesto, že v poslední době zavedla spoustu legislativních změn za účelem zefektivnění ochrany zvířat, a to zejména těch v zájmovém chovu, není v této oblasti tak pokročilá, jako právě Rakousko nebo Belgie. Po vzoru těchto zemí by tedy dle mého názoru bylo vhodné zavedení povinnosti identifikace čipem i pro kočky, nebo alespoň pro ty chovné.

Inspirací pro Českou republiku by mohly být tyto země i v oblasti prevence přemnožení zejména koček, protože bohužel v České republice nefunguje žádný celonárodní kastrovací program, ale pouze dotace na úrovni jednotlivých měst, případně zde pomáhají neziskové organizace. Na rozdíl od České republiky Belgie uzákonila plošnou kastraci všech koček, které nejsou určeny k chovu a v Rakousku platí pro chovatele povinnost kastrovat každou kočku, která není chovná a zároveň má přístup ven. Dle mého názoru by se tak mohli zákonodárci touto zahraniční úpravou inspirovat a uzákonit plošné kastrace nechovných koček, neboť se domnívám, že by toto opatření přispělo ke snížení populace divoce žijících koček, které nejenže přenášejí nemoci, ale rovněž svým lovením mohou ohrožovat některé druhy ptáků.

Kromě přemnožení koček by bylo vhodné *de lege ferenda* doplnit také nekompletní právní úpravu týkající se čipování psů, a to zejména zřídit centrální státní evidenci čipů a současně uzákonit povinnost psa nejen označit čipem, ale zároveň jej zaregistrovat do této databáze. Pouze registrovaný čip totiž může plnit identifikační funkci správně, a tak plnit svůj smysl a účel.

Seznam použitých zdrojů

Monografie:

DAMOHOŘSKÝ, M. a kol.: Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010, 678 s.

MÜLEROVÁ, H., STEJSKAL, V.: Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013. 490 s.

MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. §419-654. Praha: Leges, 2014, 1264 s.

GERLOCH, A.: Teorie práva, 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 310 s.

SLÁDEČEK, V.: Obecné správní právo. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 500 s.

TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kolektiv: Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2015, 288 s.

JELÍNKOVÁ, J.: Občan, spolek, obec a úřad v ochraně životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, 2017, 272 s.

TINTĚRA, T., PODRAZIL, P., PETR, P.: Základy závazkového práva. 1. díl. Praha: Leges, 2016, 288 s.

JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo hmotné. 8 aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, 1040 s.

JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo procesní. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, 944 s.

KŘIVÁČKOVÁ, K. HAMULÁKOVÁ, T. TINTĚRA a kol.: K pojetí člověka a věci v novém soukromém právu, C. H. Beck, Praha 2015, 272 s.

TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 356 s.

DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol.: Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 432 s.

TINTĚRA, T., PETR, P. a kol.: Základy závazkového práva, 2. díl. Praha: Leges, 2017, 272 s.

SMITH, S.: Továrna na štěňata aneb šmejdi v psím světě. 1. vydání. Praha: Knižní klub. 2015. Universum, 160 s.

Sborníky

DAMOHOŘSKÝ, M., STEJSKAL, V. Koncepční nástroje ochrany životního prostředí z pohledu práva, sborník konference, Praha, Univerzita Karlova v Praze, ediční středisko 2003.

Odborné články

KUBÍKOVÁ, Gabriela. K novele trestního zákoníku zpřísnující tresty za týrání zvířat. České právo životního prostředí. 2020, 142 s.

Právní předpisy Evropské unie

Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU)

Sdělení Komise Evropskému Parlamentu a Radě o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006 – 2010

Zákony

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. (Ústava ČR)

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky (Listina základních práv a svobod)

zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

zákon č. 166/1999 Sb., zákon o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)

zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství

zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

zákon č. 501/2020, zákon, kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění účinném do 31.5.2020

zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním

zákon č. 250/2016 Sb., zákon o přestupcích a řízení o nich

zákon č. 368/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

zákon č. 114/2020 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

zákon č. 2/1969 Sb., zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky

Podzákoné právní předpisy

vyhláška č. 384/2021 Sb., vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování

obecně závazná vyhláška hlavního města Prahy č. 23/2003 Sb., o místním poplatku ze psů

obecně závazná vyhláška Statutárního města Opavy č. 5/2019, O místním poplatku ze psů

obecně závazná vyhláška Statutárního města Ostravy č. 19/2019 Sb., o místním poplatku ze psů.

Zahraniční právní předpisy

zákon č. 40/1964 Zb., Občianský zákonník

Bürgerliches Gesetsbuch (BGB)

Allgemeines Bürgerliches Gesetsbuch (ABGB)

Arrêté royal relatif au plan pluriannuel de stérilisation des chats domestiques

Bundesgesetz über den Schutz der Tiere

Verordnung der Bundesministerin für Gesundheit über die Haltung von Wirbeltieren, die nicht unter die 1. Tierhaltungsverordnung fallen, über Wildtiere, die besondere Anforderungen an die Haltung stellen und über Wildtierarten, deren Haltung aus Gründen des Tierschutzes verboten ist

Předpisy Rady Evropy

Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2019, sp. zn.: 22 Cdo 1722/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k zákonu 114/2020 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči (veterinární zákon), a další související zákony

Internetové zdroje

RENNEROVÁ, Zuzana. Nová pravidla pro zájmové chovy psů a koček - I. část. Právní prostor [online]. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/nova-pravidla-pro-zajmove-chovy-psu-a-kocek>.

RENNEROVÁ, Zuzana. Nová pravidla pro zájmové chovy psů a koček - II. část. Právní prostor [online]. [cit. 2022-02-16].

KODATOVÁ, Z. Preventivní opatření proti přemnožení koček, ochrana koček a psů před nelegálním množím. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3>.

MATZNER, Jiří. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem. Právní prostor [online]. 2015 [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odpovednost-za-skodu-zpusobenou-zviretem>.

JELÍNEK, Jiří. K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla. Advokátní deník [online]. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/08/19/k-nove-trestnepravni-ochrane-zvirat-aneb-trefit-kozla/>.

JAKOUBKOVÁ, Alžběta. Nové tendence v ochraně zvířat II. Trestněprávní aspekty týrání domácích mazlíčků. Právo 21 [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/nove-tendence-v-ochrane-zvirat-ii-trestnepravni-aspekty-tyrani-domacich-mazlicku>.

Kolektiv autorů: Novela veterinárního zákona [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://ak-rp.cz/index.php/cz/aktuality/novela-veterinarniho-zakona>.

Štěpařová, Tereza. Jak poznat psa z množírny? Pojmy jako ‚speciální miništěně‘ nebo ‚nadpočetné‘ jsou varování. Lidovky.cz [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/domaci-mazlicci/jak-poznat-psa-z-mnozirnny-pojmy-jako-specialni-ministene-nebo-nadpocetne-jsou-varovani.A180809_103006_In_domov_ele.

ZAVADILOVÁ, Tereza. Toulavé kočky trápí sebe i okolí, obce na to nedbají. E15.cz [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/magazin/toulave-kocky-trapi-sebe-i-okoli-obce-na-to-nedbaji-1356233>.

TROUWBORST, Arie a Han SOMSEN. Domestic Cats (Felis catus) and European Nature Conservation Law—Applying the EU Birds and Habitats Directives to a Significant but Neglected Threat to Wildlife. Journal of Environmental Law [online]. 2019 [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/337603449_Domestic_Cats_Felis_catus_and_European_Nature_Conservation_Law-Applying_the_EU_Birds_and_Habitats_Directives_to_a_Significant_but_Neglected_Threat_to_Wildlife

Important novelties in austrian animal welfare legislation as of 1/4/16 [online]. 2017 [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/323171123_Important_novelties_in_Austrian_animal_welfare_legislation_as_of_1416.

Chats errants : le contrôle par la stérilisation Dossier d'information aux communes. In: Gaia.be [online]. [cit. 2022-05-27]. Dostupné z: https://www.gaia.be/sites/default/files/campaigns/attachments/chats_dossiers_aux_communes.pdf

ČMKU. Řád ochrany zvířat při chovu psů. In: cmku.cz [online]. 18. 6. 2009. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: www.cmku.cz/data/dokumenty/107_rad_ochrany_zvirat_pri_chovu_psu.doc.

CMKU. Zápisní řád českomoravské kynologické unie. In: cmku.cz [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: https://www.cmku.cz/data/dokumenty/13_zapisni_rad_cmku_platny_od_1.1.2015.pdf.

Members list of Fédération Internationale Féline. Dostupné z: http://www1.fifeweb.org/wp/org/org_mem.php.

SCHK. Chovatelský a registrační řád FIFe. In: schk.cz [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.schk.cz/files/CH-2022.pdf>.

Oznamovací povinnost chovatelů tří a více fen starších jednoho roku. In: svscr.cz. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/oznamovaci-povinnost-chovatelu-tri-a-vice-fen-starsich-jednoho-roku/>

Příručka státní veterinární správy Jak postupovat v případě týrání zvířat. Informace pro obce s rozšířenou působností. In: Egari.cz Dostupné na: https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Prirucka-ORP-2019.pdf?fbclid=IwAR3RGaTecNONPw8aDP1fHP0kZ-a08-M6_Fz6hJrXozsL5zG6Pnx2P4RMi6g.

Informace o programu ochrany zvířat. Situace v roce 2020. Informační bulletin č. 3/2021. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib2103.pdf>

Očkování koček. Animed.cz. Dostupné z: <https://www.animed.cz/prevence/ockovani-kocek>.

Stanovisko ústřední komise pro ochranu zvířat k veganské výživě psů a koček. In: Eagri.cz. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/654277/_2020Veganske_selmy.pdf.

Od 1.7. je zakázáno kupírovat psům uši. Respekt. [online]. [cit.1..04.2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1993/21/od-1-7-je-zakazano-kupirovat-psum-usi>.

Stanovisko ÚKOZ k problematice kupírování uší psů, jejich účasti na veřejných vystoupeních a svodech, a k propagaci týrání zvířat. In: Eagri.cz. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/1627/Kupir_usi.pdf.

Příručka státní veterinární správy Jak postupovat v případě týrání zvířat. Informace pro obce s rozšířenou působností. Dostupné na: https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Prirucka-ORP-2019.pdf?fbclid=IwAR3RGaTecNONPw8aDP1fHP0kZ-a08-M6_Fz6hJrXozsL5zG6Pnx2P4RMi6g.

Výklad k problematice zvláštního opatření, zejména k umístění týraného zvířete do náhradní péče, podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů. In: EAGRI.cz [online]. 31.1.2017 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/518405/_2017Nahradni_pece.pdf.

Pejsek s uhnílou čelistí se dal zázračně dohromady: Už se zase raduje ze života. Blesk.cz [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravvy-pribehy/642376/pejsek-s-uhnilou-celisti-se-dal-zazracne-dohromady-uz-se-zase-raduje-ze-zivota.html>.

Irský dostihový Greyhound In: Chrtivnouzi.cz. Dostupné na: https://www.chrtivnouzi.cz/clanky_pod_3/90.html.

Dotazník k adopci psa In: Dog-point.cz Dostupné na: <https://www.dog-point.cz/nasi-psi/dotaznik>.

Informace k adopci psa. In: Dog-point.cz Dostupné na: <https://www.dog-point.cz/nasi-psi/informace-k-adopci>.

Výklad k problematice zvláštního opatření, zejména k umístění týraného zvířete do náhradní péče, podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů. In: EAGRI.cz [online]. 31.1.2017 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/518405/_2017Nahradni_pece.pdf.

Zápisní řád RKČR – písm. B, bod 1.4, dostupné na: <http://www.rkcr.cz/images/2020/ZapisniRad2020.pdf>.

Proč kastrovat kočky [online]. [cit. 2022-02-21]. in: Feliti.cz Dostupné z: <https://www.feliti.cz/proc-kastrovat-kocky/>

Muž z Brna utopil koťata, může za to jít do vězení. Novinky.cz [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/muz-z-brna-utopil-kotata-muze-za-to-jit-do-vezeni-239784>

Toulavým kočkám města nepomáhají. Ukázala to první kastrováni mapa. Idnes.cz [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hobby/mazlicci/kastrovani-mapa-toulave-kocky-obce-podpora.A190215_140946_hobby-mazlicci_bma

Program podpory kastrace koček v Nymburce. Dostupné z: http://www.mesto-nymburk.cz/files/dotace_granty/kastrace_kockek/pravidla_poskytnuti_daru.pdf

Registry psů v ČR. Svscr.cz [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/registry-psu/>

Public opinions on seven different stray cat population management scenarios in Flanders, Belgium. Dostupné na: <https://biblio.ugent.be/publication/8697460/file/8698723.pdf>.

Sexuální a reprodukční aktivita koček. In: cit.vfu.cz. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://cit.vfu.cz/pohoda/reprodukce.htm>.

Porod a mateřské chování. In: cit.vfu.cz. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://cit.vfu.cz/pohoda/porod.htm>.

Abstrakt a klíčová slova

Předmětem této diplomové práce je problematika zvířat v zájmovém chovu, především psů a koček. Diplomová práce se zaměřuje na vývoj právní úpravy týkající se těchto zvířat a na povinnosti chovatelů. Po obsahové stránce se práce dělí do šesti kapitol. První kapitola vymezuje principy uplatňované v právu ochrany zvířat a základní pojmy této práce, kterými jsou zvíře, zvíře v zájmovém chovu, chovatel, množírna a průkaz původu.

Druhá kapitola přináší stručný přehled nástrojů uplatňovaných v ochraně životního prostředí, a to s důrazem na ochranu zvířat.

Třetí kapitola pojednává o odpovědnosti chovatele, kde je podrobněji rozebrána odpovědnost občanskoprávní, administrativní i trestněprávní. Kapitola obsahuje srovnání, zda všechny zákonem stanovené povinnosti vztahují shodně na chovatele psů i koček. V podkapitole trestněprávní odpovědnosti je rovněž komparace předchozí a stávající právní úpravy.

Čtvrtá kapitola představuje orgány působící na úseku ochrany zvířat a jejich kompetence.

Pátá kapitola zmiňuje funkci útulků a proces adopce zvířete včetně řešení právního vztahu s původním vlastníkem zvířete.

Obsahem šesté kapitoly jsou návrhy na možnou prevenci problémů spojených s chovem psů a koček a návrhy na případnou změnu právní úpravy v této oblasti. Rovněž je zde provedeno srovnání s právní úpravou Rakouska a Belgie jakožto možným inspiračním zdrojem.

Závěr práce shrnuje vývoj právní úpravy týkající se ochrany zvířat, odpovídá na otázku týkající se rozdílů v povinnostech pro chovatele psů a koček a obsahuje návrhy de lege ferenda týkající se čipování, sterilizace a centrální evidence zvířat.

Klíčová slova:

Zvíře, zvíře v zájmovém chovu, odpovědnost chovatele, ochrana zvířat

Abstract and key words

The subject of this diploma thesis is the issue of pet animals, especially dogs and cats. The diploma thesis focuses on the development of legislation concerning these animals and the obligations of breeders. In terms of content, the work is divided into six chapters. The first chapter defines the principles applied in animal protection law and the basic concepts of this work, which are animals, pets, breeders, breeding and pedigree.

The second chapter provides a brief overview of the instruments used in environmental protection, with an emphasis on animal protection.

The third chapter deals with the responsibilities of the breeder, where the civil, administrative and criminal liability is discussed in more detail. The chapter examines all statutory obligations whether they applied equally to dogs and cats breeders. The subchapter on criminal liability also contains a comparison of previous and current legislation.

The fourth chapter presents the bodies operating in the field of animal protection and their competencies.

The fifth chapter mentions the function of shelters and the process of adoption of the animal, including the solution of the legal relationship with the original owner of the animal.

The content of the sixth chapter contains proposals for possible prevention of problems associated with the breeding of dogs and cats and proposals for a possible change in legislation in this area. There is also a comparison with the Austrian and Belgian legislation as a possible source of inspiration.

The conclusion summarizes the development of legislation on animal protection, answers the question of differences in obligations for dog and cat breeders and contains proposals *de lege ferenda* concerning chipping, sterilization and central registration of animals.

Key words: Animal, pet animal, breeder's responsibility, animal protection